

Dég – Erdősor utca Árpád-kori temetője és temploma

**The graveyard and the church of the Árpadian-age of
Dég – Erdősor street.**

Előzetes jelentés megelőző feltárásról

Jelige: temető

Table of Contents

1. Bevezetés.....	3
2. A lelőhely bemutatása.....	4
2.1. A településtörténetre vonatkozó írásos források.....	4
2.2. A lelőhely kutatástörténete / adattári adatok.....	6
2.3. Térképi adatok.....	9
3. A temető.....	10
3.1. A temetkezések elemzése:.....	11
3.1.1. Tájolás:.....	14
3.1.2. Fektetés:.....	14
3.1.3. Karhelyzetek:.....	14
3.2. A temető fontosabb mellékletei.....	16
3.2.1. Karikaékszerek:.....	16
3.2.2. Gyöngyök.....	16
Fluorit gyöngyök.....	16
Fóliás gyöngyök.....	18
3.2.3. Gyűrűk.....	18
3.2.4. Pénz.....	19
4. Összegzés.....	20
Irodalomjegyzék.....	21
MELLÉKLETEK.....	23
1. Melléklet: Sírleírások.....	24
2. Melléklet: A középkori Magyarország digitális könyvtára.....	48
Képmellékletek.....	55

1. Bevezetés

Dég településéről első írásos adatunk 1138-ból származik, a dömösi prépostság adománylevelében szerepel Degu alakban. Természetesen a terület már korábban is lakott volt, például a római kori szórványleletek és településnyomok is ezt bizonyítják. Kutatásaim szempontjából azonban dolgozatom témája elsősorban az Árpád-korra és középkorra fókuszál, azon belül is Dég templom körüli temetőjére és templomára. Magáról a temetőről az 1970-es évektől van tudomásunk. 1973-ban, a vízvezeték árkának ásása közben embercsontok kerültek elő az Erdősor utcában, majd néhány ház alapozása során is hasonló csontokat találtak. Az utca idősebb lakói ma is emlékeznek a kertjükben talált embercsontokra, melyekre kapálás, ásás közben leltek. Csukás Györgyi régész középkori templom körüli temetőt határozott meg a területen, illetve sikerült feltételezhetően a temetőhöz tartozó templom maradványait is lokalizálnia a 13-as szám alatti telken. 2006-ban újabb adatok kerültek napvilágra a Dég és Lajoskomárom községek tervezett szennyvízhálózatához készített Kulturális Örökségvédelmi Hatástanulmánynak köszönhetően. Ekkor már Árpád-kori és 14-15. századi kerámiatöredékeket is találtak, melyek középkori településre utalnak. A tervezett szennyvízhálózat Erdősor utcai nyomvonalának megelőző régészeti feltárására 2011-ben került sor, mely ásatás vezetésében magam is részt vettem. A feltárás teljes anyaga jelenleg még nincs feldolgozva, – ez a feladat majd rám vár a jövőben – de így is áttekintő képet kaphatunk az ott élő emberek szokásaival kapcsolatban.

A feltárt területen nem csak sírok kerültek elő, hanem településnyomokat is találtunk. Ez utóbbi minden bizonnyal fiatalabb eredetű, mivel egyes részei vágják a sírokat. A sírok között is megfigyelhetők bizonyos eltérések, melyek elemzésével, a településnyomok hozzájuk való viszonyával és a településtörténetben való elhelyezéssel foglalkozik dolgozatom az eddig rendelkezésemre álló adatok alapján.

Fontos, hogy egy-egy település történetének meghatározásánál figyelembe vegyük a régészeti feltárások eredményeit, mert e kor szegényes írásos emlékei nem minden esetben nyújtanak kielégítő információkat elődeink mindennapjaival kapcsolatban.

2. A lelőhely bemutatása

1. kép: Dég elhelyezkedése

Térkép: http://terkep.network.hu/kepek/vakterkep_tori_orara/vakterkep_magyarország_map_tortenelem

Dég (1. kép) a 64-es főút mellett, részben mocsaras, enyhén hullámos mezőségi talajon helyezkedik el Fejér megyében, Székesfehérvártól 55, Siófoktól 35 km-re, a Bozót-patak völgyében. Környékén több patak, tó, löszdomb és völgy található, ezért kiválóan alkalmas az emberi megtelepedésre. A római korban ebbe az irányba haladt a mai Kálózról Sopianaeba vezető út is.¹

2.1. A településtörténetre vonatkozó írásos források

Számos településhez hasonlóan Dég esetében sem rendelkezünk minden igényt kielégítő írásos emlékekkel az Árpád-kor idejéből. A község neve a dömösi prépostság adománylevelében szerepel először 1138-ban, akkor még Degu alakban, mely elnevezés ezen adománylevél átírásának kapcsán a középkorban, 1329-ben jelentkezik újból.²

A község neve több alakban is előfordul írásos emlékeinkben; Deeg (1324), Tég (1696), Dög (1702).³ A Dégh megnevezés előfordult 1655-ben és 1693-ban, valamint az 1900-as évek elején is használták a Romániában, Küküllő megyében található hasonnevű falutól való megkülönböztetésül, melyet zárójelben Deegnek neveznek. Dég az Árpád-korban használt, német eredetű személynévből eredeztethető.⁴ „A magyar dög szó régi deg alakjából való származtatás – a korai hosszú é-s

¹ SOMOGYI 2006, 1.

² ZÁBORSZKY 1981, 281.

³ ILA-KOVACSICS 1964, 173.

⁴ ZÁBORSZKY 1981, 281.

*alakokra való tekintettel – valószínűtlen.”*⁵

Az online levéltári adatbázisokban több települést is találni Dég, Dégh, Deeg vagy Degu néven. Ezeket kigyűjtöttem, s a 2. melléklet tartalmazza. Az Árpád-kori új okmánytárban található egy bejegyzés, miszerint Kozma fiai Kozma és Pál Dobos helységet a hozzá tartozó Pályi és Dég földekkel együtt Péter rokonuknak és fiának adták két egyenlő részben 1296-ban.⁶ Mivel Pályi Debrecen környéki településre eredeztethető vissza, ezért feltételezhetően a Szatmár megyében található Dégről van szó az egri káptalan bizománylevelében. Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke II. kötetében Dég szintén Szatmár megyei településként van feltüntetve.⁷ A Zsigmond-kori oklevéltár VI. kiadásának név- és tárgymutatójában pedig a mai Szlovákiában található Nyitra megyéhez írták.⁸ Az Erdélyi okmánytár (1301-1339) pedig Fehér/Maros megye településeként említi.⁹ Ezen települések minden bizonnyal nem azonosak az általam feldolgozott Déggel. Személynévként is többször előfordul az oklevelekben; például Degu Basilleus filius Buzad (Degu Basilleus fia Buzad)¹⁰.

Elhelyezkedésének köszönhetően (Tolna-Veszprém-Fejér megyék határán) a község három megyéhez is tartozott különböző időpontokban. 1324-ben Simontornyához (Tolna megye) írták, 1426-ben Ozorai Pipo a fehérvári prépostságnak adta, mint Fejér megyei falut. A két évszám között a Zsigmond-kori oklevéltár II. második része (mely az 1407-1410 közötti időszakokkal foglalkozik) Veszprém megyéhez sorolta¹¹. Az 1488. évi összeírásban 3 Ft-tal adóznak a fehérvári káptalan itteni jobbágysai. A 16. században feltehetően elnéptelenedett, mivel az 1531. évvel kezdődő rovásadó jegyzékben már nem szerepel. Valószínűleg ez annak köszönhető, hogy a török seregek felvonulásának állandó útvonalába esett. 1655-ig nem is lehetett hallani a településről, akkor a Fekete és Eörsi praediumokkal együtt Eörsi Péter Déghet is elzálogosítja. Amit később kiválthattak, ugyanis a család „...magvaszakadása folytán a koronára háromlott...”¹² A király – a királyi joggal egyetemben – Mark Benedek, Toth Gergely és Naszvady Istvánnak adományozta. A pusztát még 1702-ben is lakatlan volt. A frissen felszabadult pusztákért sokan versengtek, s innentől kezdve számtalan birtokosa volt a területnek. Ezt néhány ránk maradt adásvételi- és zálogszerződésekből, illetve adománylevelekből tudjuk. Érdekességgé kiemelendő, hogy 1718 után egy évvel Pálffy Miklós a már előzőleg beiktatott tulajdonosoknak adományozta a három pusztát, mely tulajdonosok nevei már korábban is szerepeltek birtokosként, s ebben az esetben nem megerősítésről, hanem

⁵ ILA-KOVACSICS 1964, 173.

⁶ WENZEL 1873, 224.

⁷ SZENTPÉTERY-BORSA 1987, 286.

⁸ MÁLYUSZ-BORSA 1999, 683.

⁹ JAKÓ 2004, 458.

¹⁰ IPOLYI-NAGY-VÉGHELY 1880, 28.

¹¹ MÁLYUSZ 1958, 482.

¹² ZÁBORSZKY 1981, 281.

kifejezett adományról volt szó. 1729-ben pedig hat család, mint compossessor műveli Dég pusztát, majd 1735-ben újabb compossessorok kötnek egyezséget, mely szerint közösen művelik a pusztát, annak jövedelme is közös, sőt kocsmát is csak együtt tarthatnak. A 18. század elején megindult a betelepülés, de a gazdálkodás még külterjes volt. 1765-ben hitbizományt alapított itt Festetich Kristóf. Az addigi birtokosok átadták Dég, Ecsi és Fekete pusztákat Festetich Pálnak, mely megállapodást a királynő 1769-ben erősített meg. A helység nagy fejlődésen ment keresztül. Faluvá szerveződésének életében kulcsfontosságú volt a plébánia megalakulása és az 1754-ben épített templom, amely még zsinddal borított, gyenge falú és torony nélküli volt, alig 20 év után pedig át is kellett alakítani. 1771-ben már 198 katolikus és 101 nem katolikus lakosa volt. II. József korabeli katonai felmérésében kis templomát, gabonapadlását, mocsaras vizeit említi. „...A rétek többnyire mocsarasak, de száraz legelői is vannak. Az utak általában jók. Uralkodó magaslata a Szilas hegy, melyen szélmalom áll.”¹³ Ekkor Fejér megyéhez sorolták. A falu szervezet kialakulása után is inkább a majorsági gazdálkodás volt jellemző rá. A legfontosabb az állattenyésztés, de az ország életében ez jelentéktelennek számított. Az 1843-as tervek alapján megvalósult lecsapolások által újabb termőterületek válhattak szabaddá. A compossessorátus megszűnése után a Festetichék az egyedüli birtokosok.¹⁴ A család nevéhez fűződik az 1810 és 1815 között – Pollack Mihály tervei alapján – épült kastély és a hozzá tartozó angolpark. Jelenleg ez Magyarország legszebb és egyetlen látogatható, klasszicista kastélya.¹⁵ 1908-ban a község teljesen elkülönült az uradalomtól.¹⁶ A II. világháború után közel felére csökkent területe és lakossága egyaránt. Az 1950. évi rendezés előtt még Veszprém megyéhez írták, azután ismét Fejér megyéhez tartozott és tartozik ma is. Györffy György Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza c. sorozatának II. kötetében ír Fejér megye településeiről. Sajnos ebben a kötetben nem található Dég. Valószínűleg Veszprém megyéhez sorolta, de a 'V' betűig nem jutott a sorozat.¹⁷

2.2. A lelőhely kutatástörténete / adattári adatok

	KÖH-azonosító	Lelőhely neve	Lelőhely jellege	Helye
1.	21749	Dég, Erdősor utca	Középkori templom és temető	Erdősor u. 11.: 138, 13. szám: 139/1-2, 15. szám: 140, 17. szám: 141, 19. szám: 142.
2.	21794	Dég, Ságvári u.	Középkori telep	104/1 hrsz.
3.	21795	Dég	Szórvány római kori leletek	Nem azonosítható

¹³ ZÁBORSZKY 1981, 285.

¹⁴ ZÁBORSZKY 1981, 281-285.

¹⁵ <http://www.nemzetimuemlek.hu/index.php/epulet/deg1/>

¹⁶ ZÁBORSZKY 1981, 285.

¹⁷ GYÖRFFY 1987

4.	32207	Dég	Római kori épület	Nincs megadott koordináta
5.	39036	Dég	Festetics-kastély	Lásd 27/2005. (X. 7.) NKÖM rendelet
6.	75233	Dég	Középkori telep	Etelka-pusztá, út felőli rész
7.	32104	Lajoskomárom, Középbogárd, Csapó-dűlő (Kerekes-kúti-dűlő?)	Középkori építmény	Nincs megadott koordináta
8.	-	Lajoskomárom, Középbogárd,	Árpád-kori telep	0186/5, 14

1. táblázat: Lelőhely-lista
Forrás: KÖH¹⁸, FMMI¹⁹, SOMOGYI 2006

Az 1. táblázatban láthatók Dégen és közelében a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által nyilvántartott lelőhelyek, melyeket a 3. képen ábrázoltam. Ezek ismeretében Dég és Lajoskomárom községek tervezett szennyvízelvezetése kapcsán a Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága régészeti megfigyelés keretein belül felügyelte a munkavégzést. Régésztechnikusként én is a megfigyelést végző csapat tagja voltam. A szennyvízárok ásása közben emberi csontok kerültek felszínre Dégen, az Erdősor utcában. A munkálatokat azonnal leállítottuk, majd átvettük a területet régészeti feltárás céljából. A feltáráson megbízott ásatásvezetőként kaptam szerepet.

A régészeti szakfeladatok ellátása előtt kutatást végeztünk kollégáimmal a Szent István Király Múzeum adattárában, ahol számos hasznos információ került birtokunkba. Tulajdonképpen nem volt meglepetés az Erdősor utca nagy részét elfoglaló temető felbukkanása, mivel már az 1970-es évekből vannak adataink ezzel kapcsolatban. Csukás Györgyi 1973-as jelentésében olvasható, hogy Dr. Bak Lajosné (Dég, gyógyszertár) bejelentéséből értesültek az Erdősor utca vízvezetékének fektetésekor előkerült nagy mennyiségű embercsontokról. Az utcával megegyező, É-D irányú, kb. 70 cm széles, 140-160 cm mély árkot húztak a házak kerítésétől kb. 4 méterre. Az előkerült sírok keleteltek voltak, így a csontvázaknak csak egy részlete esett a keskeny árokba. Ekkortájt csupán az utca K-i felén voltak házak, Ny-i felén gyümölcsös, szőlő, erdő volt. Az erdő egyébként a mai napig megtalálható, a gyümölcsös, szőlős beépítésre került. Sajnos erre vonatkozó régészeti adatokat nem találtunk a múzeum adattárában. A hányóban koporsófa maradványokat találtak, illetve az egyik sírnál a metszetsfalban is látható volt a koporsó nyoma. A szemtanúk elmondása szerint gyakori volt az egymásra temetkezés, néhol három sír feküdt egymás felett, s állítólag három csontváz álló helyzetben volt eltemetve. Egy más felett feküdt egy felnőtt és egy csecsemő váza is, s a csecsemő

¹⁸ Kulturális Örökségvédelmi Hivatal

¹⁹ Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága

mellé egy rozsdás vastárgyat helyeztek, Csukás Györgyi baltának vélte. Mire a régész a helyszínre ért, már csak a kupacba összegyűjtött csontokat tanulmányozhatta.²⁰

A lakók napjainkban is találnak csontokat kertjeikben, s az idősebbek emlékeznek a régebbi esetekre is. Csukás Györgyi szintén említi az utca akkori lakói által elbeszélte eseményeket jelentésében. Az emberek megemlékeztek neki, hogy már a házak alapozásánál kerültek elő embercsontok, s szőlőkapálásnál akkor is rendszeresen előforduló jelenség volt ez. Ezeket a csontokat vagy azonnal visszatemették vagy a közeli erdőben ásták el. Emlékezetükben él egy olyan koponya, melyen lékelés nyoma látszott, s melynek helyén a csont beforrt.²¹

Az ásatási jelentésből továbbá kiderül, hogy a sírok egy középkori, templom körüli temetőhöz tartoznak. A temető északi határa a 11. számú ház (2. kép) előtt lehet, mivel ezen túl már nem kerültek elő csontok. Ezt a 2011-es feltárás is alátámasztja. Csukás Györgyi a temetőhöz tartozó templom nyomaira is rábukkant. Jelentésében leírja, hogy valószínűleg a 13. számú ház udvarában lehetett (2. kép). Az udvaron sok a törmelék, kő, s a lakók kapáláskor többször megtalálták az alapfalakat. Ugyanitt előkerült egy vöröses, faragott kő, közepén egy kereszttel, melyet a disznóól alapozásába falaztak. Találtak egy díszes kulcsot is – feltehetően a kápolna kulcsát – amit a jobb ajtófélfára mellé falaztak be, szerencsehozónak.²² Azóta már új lakói vannak a háznak és ők – a szomszédok elmondása szerint – nem tudnak ezekről a dolgokról. A templom létezése régészeti ásatás által nem bizonyított.

A szennyvízvezeték építési engedélyéhez készített hatástanulmányában²³ Somogyi Krisztina terepbejárása során, Dégen, az Erdősor utca 17. szám alatti telken (2. kép) Árpád-kori és középkori (14-15. századi) kerámiatöredékeket talált, mely középkori településre utal. Az ott lakó Farkas Brigitta elmondta, hogy nemrég – a vízvezeték bekötésekor – embercsontokat találtak udvarán. A helyszíni szemle során a lelőhely kiterjedését a 11-17. számú ingatlanok által közrezárt részen határozták meg (KÖH azonosító: 21749).²⁴

2007-ben Schilling László próbafeltárást végzett Dégen a Ságvári út, 104/1. hrsz. alatti telken (3. kép / 2.). A feltárt terület az Erdősor utca mellett, vele párhuzamosan futó utcában található, ahol az ásató középkori település nyomait vélte felfedezni. Az 1. objektumból kis mennyiségű középkori kerámia került felszínre. A 3. objektumból nagy mennyiségű középkori kerámia, rádlis pecsétlős válltöredékek, lelógó peremű fazekak (kb. 14-15 sz.), 1 római imbrex töredék, állatcsont, agancs, megmunkált agancstöredék, 3 db vaskés, vasszeg és egyéb korrodált töredékek kerültek elő. A 4-5. objektumokban szintén középkori kerámia volt. A 6. objektum (méhkas alakú gödör) leletanyaga

²⁰ CSUKÁS 1973, 1.

²¹ CSUKÁS 1973, 1.

²² CSUKÁS 1973, 1.

²³ SOMOGYI 2006

²⁴ SOMOGYI 2006, 5-6.

már eltért az előzőektől. Késő-népvándorlás kori, párhuzamos vonalköteggel díszített, kézikorongolt kerámia, nagy mennyiségű vassalak, kettő őrlőkőtöredék, s részben szenült állatcsontok kerültek elő belőle.²⁵

A 2011. évi feltárás az Erdősor utcában, a belőle nyíló 146. hrsz. alatt és a vele merőleges Dózsa György utcában folyt, a sírok – két kivételtől eltekintve – az Erdősor utcában és a 146. hrsz. alatt kerültek elő. (4. kép)

2.3. Térképi adatok

Ahogy Csukás Györgyi is utalt rá, a temető a környék legmagasabb pontján, egy dombháton helyezkedik el. A II. katonai felmérésen az látszik, hogy a templom a dombtetőn lehetett (5. kép), ami még jobban megerősíti Csukás következtetését a 13. számú házzal kapcsolatban. Tovább erősíti a középkori templom helyének és kiterjedésének valószínűségét egy Veszprém megye 1856-os kataszteri ábrázolása. Mivel ezekben az időkben Veszprém megyéhez tartozott Dég, jelölve van a térképen. A lelőhely helyén egy **régi temetői telek** felirat látható (6. kép).

A megfejtés kulcsát az I. katonai felmérés szolgáltatja (7. kép). Ezen a térképen, az üres dombtetőn ábrázoltak egy templomot. Bár a georeferálás után a templom nem teljesen a 13. számú házhoz esik, hanem 100-120 méterrel délebbre, a domb közepére. A domb jelölése ugyanakkor közel megegyezik a tízezres térképen jelölt dombtetővel, legalábbis nem tér el olyan mértékben, mint a templom helye. Kettő templom meglétét azonban semmi sem bizonyítja és a sírok elhelyezkedése is jobban illik a 13. számú ház kertjéhez. Mivel az I. katonai felmérésnek nincs vetületi rendszere, ezért ez a hiba teljesen elfogadható.

²⁵ SCHILLING 2007

3. A temető

„A templom körüli falusi temetők kutatása középkori régészetünk egyik méltánytalanul mellőzött területe. Ennek oka, hogy a feltárás hosszadalmas munkája általában csekély mennyiségű leletanyagot eredményez, a sírok nagy része nem tartalmaz mellékleteket. Ez leginkább az Árpád-kori temetkezésekre jellemző, ahol gyűrűkön, gyöngyökön és s-végű karikákon, esetleg pénzeken kívül egyéb tárgy alig található...”²⁶

A középkori templom körüli temetők általában egy jól körülhatárolt területen helyezkedtek el (templom mellett vagy templom körül, esetleg a templomban²⁷). A temetkezések számára előre kijelölt rész egy idő után természetesen megtelt. Ilyenkor gyakori jelenség volt az egymásra temetkezés, ami jelen esetben is tapasztalható. A hosszú ideig használt temetőknél szükség volt egyes területek rendezésére, ez többnyire már az Árpád-kor után jellemző. A rendezések során színtemelést és exhumálást alkalmaztak. A kiásott csontokat karnerekben vagy osszáriumban helyezték el, esetleg a temető területére ásott gödrökbe, árokba tették.²⁸ Dég Árpád-kori temetőjében is volt hasonló árok (8. Kép / 3, árok), bár szerintem túl kevés szórvány csont volt benne, ahhoz képest, hogy mekkora az árok mérete. Mindenesetre a temetőt vágó többi árkot figyelembe véve ebben volt a legtöbb csontmaradvány.

A korabeli temetkezési szokásokat az adott közösség vallásos meggyőződése befolyásolta. Vagyis valamilyen szinten hatottak rá – a középkorban – az Egyház teológiai tanításai és a kortárs egyházfegyelmi előírások. Az Egyház imádkozó közösségéhez való tartozás a halálban sem szűnik meg. A hívők az eucharisztikus áldozat megünneplésére gyűlnek össze a templomokban és ennek közelében nyugodnak az Egyház közösségében meghaltak. Így lehet értelmezni a templomok köré való temetkezést.²⁹

Az egymásra temetett sírok feltárásának módszertanáról Méri István írt első ízben a kidei temető ásatása kapcsán 1944-ben az Erdélyi Tudományos Füzetek 175. számában³⁰. Ő hívta fel a figyelmet arra is, hogy a megfigyelt sírok egymáshoz – ahol lehet, a templomhoz is – való viszonya kiváló lehetőséget nyújt relatív datálásra.³¹

²⁶ KULCSÁR 1995, 227.

²⁷ SZUROMI 2005, 10.

²⁸ RITOÓK 2010, 476., LŐVEI 2005, 77.

²⁹ SZUROMI 2005, 9., SZUROMI 2002

³⁰ MÉRI 1944, MÉRI 1986

³¹ KULCSÁR 1995, 227.

Több teljesen feltárt és publikált 10-12. századi ún. soros Árpád-kori temető áll rendelkezésünkre (pl.: Kérpusztá, Majs, Halimba, Letkés I., Pusztaszentlászló). Ezekről a temetőkről általánosságban elmondható, hogy I. László, Könyves Kálmán, esetleg II. Béla pénzei keltezik őket, ezért a soros temetőknél elvileg legkésőbb a 12. század első felében befejezik a temetkezést. Ebben az időszakban Szent László és Kálmán törvényei kötelezővé tették a templom körüli temetkezéseket.³² Vagyis a soros temetők használata átnyúlik a 12. századba, a templom körüli temetők pedig már a 11. században megkezdődött.

A Dég – Erdősor utcában feltárt temetőrészlet nagyjából erre az időszakra tehető. A leletanyag alapján egyértelmű, hogy Árpád-kori temetőről van szó és ide datálható a Csukás Györgyi jelentésében szereplő temetőrészlet is.

3.1. A temetkezések elemzése:

A feltárás két szelvényben történt, egy az Erdősor utcában (hozzá kapcsolódik a 146. hrsz. is), egy pedig a rá merőleges Dózsa György utcában volt. Sajnos a dolgozat készítésének időpontjában még feldolgozatlan volt az ásatási dokumentáció – melyen jelenleg is dolgozok – így csupán áttekintő leírást tudok készíteni róla a teljesség igénye nélkül. Mivel szennyvízhálózat bővítése kapcsán történt az ásatás, csak vékony szelvényben dolgozhattunk. Egy kb. 150-160 cm széles árokban a szerencsén múlik, mennyi sír esik bele egészben. A feltárt 127 sírből kevesebb, mint a feléről határozható meg biztosan tájolásuk és fektetésük, de ezek közül is többet vág valamelyik szelvényfal vagy árok. A többi esetben vagy csak a koponya látszott ki a szelvényfalból vagy nagyon bolygatott volt a váz. Több árok is vágja a sírokat vagy pont fordítva, a temetkezések vágják az árkot.

Két árok (2. és 3.) – elhelyezkedése alapján – valószínűleg összeér a szelvényen kívül. A 8. képen feltüntettem ezek meghosszabbítását. Amennyiben a templomot is berajzolom a 13. számú ház udvarába – a síroknak megfelelő tájolással – látható, hogy az árkok tájolása és elhelyezkedése igazodik hozzá. Egyetlen probléma, hogy a 3. árokban csontmaradványok voltak, ami már késő középkori eredetet feltételez (temetőrendezés). Leletanyag híján azonban ez nem bizonyítható. A 2. árok pedig lehetett egy korábbi település kerítőárka is. Többek között Fodor István tárt fel hasonló szerkezetű települést Hajdúdorog határában.³³ Délre haladva újabb árok vagy árokrendszer jelentkezik (9. kép). A felszínrajzok alapján szerkesztett vektorgrafikus rajzon látható, pont az 5. árok kereszteződése esik a szelvénybe. Ebből is kerültek elő csontmaradványok, de nagyon kis számban. Az ÉNy-DK irányú 4. árok vágja a fentebb lévő sírokat, de az alján újabb sírok

³² KULCSÁR 1995, 227.

³³ FODOR 2005, 200.

jelentkeztek. Mivel több cölöplyuk is volt a helyszínen nem zárható ki annak lehetősége, hogy esetleg a templom vagy egyéb szenthely (pl. kápolna) alapozását találtuk meg (10. kép). Akkor viszont a templom építése – vagy bővítése – előtt és után is temetkeztek ugyanazon területre. A cölöpszerkezetes templom meglelte mégsem elképzelhetetlen. Egy könnyűszerkezetes templom-előzmény gyakori volt Magyarországon és lehetőségét mindig vizsgálni kell Árpád-kori temetők esetében.

„Marosi Ernő még feltérési eredmények nélkül feltételezte, Tari Edit már ásatási megfigyelésekkel, Valter Ilona pedig forrásadatokkal is alá tudta támasztani, hogy az ország eleget tett Szent István rendelkezésének: a falvak népe nyilván számukra ismerős technikával emelt kevésbé tartósnak bizonyuló templomokat.”³⁴

A különböző technikák lehettek: cölöpszerkezet, boronaváz, sárral tapasztott vesszőfonat, stb. A 11. század végi templompusztulásokkal a szabolcsi zsinat is foglalkozott, ez is alátámasztja meglétüket. Dégnél pedig láttuk az 2.1. fejezetben, hogy még a 18. században sem tudtak tartós templomot építeni.

Az első katonai felmérésen látható templom – a jelmagyarázat alapján (11. kép) – nagy valószínűség szerint fából készült, hiszen a kőtemplomok piros színnel vannak jelölve rajta, itt pedig egyszerű, vékony, fekete körvonallal rajzolták a dombtetőre (7. kép).

Templomok		
	Templom, kőből	Kirchen vom Stein
	„ fából	„ „ Holz
	„ fallal kerítve	„ mit Mauern umgeben
	Kalvária	Kalvarienberg
	Kőkereszt	Steinkreuz
	Fakereszt	Holzkreuz
	Képes oszlop	Bildstock
	Temető	Friedhof

11. kép: Az Arcanum jelmagyarázata az I. katonai felméréshez

Forrás: http://wiki.utikonyvem.hu/hu/index.php?title=K%C3%A9p:Jelmagyarázat_1_Arcanum.jpg

³⁴ RITOÓK 2010, 480.

Az sem zárható ki azonban, hogy a 18. századi zsindegyháza templom volt a dombon, erre írásos adatot nem találtam és régészeti feltárás sem támasztja alá.

Amennyiben megnézzük az ásatás térképét látszik, hogy az árkok egyben tagolják is a feltárt részeket. A 2. és 3. árok közötti részen egy-, maximum kétrétegű temetkezéseket találni (esetleg rendezetlen csontmaradványok a sírok felett harmadik réteggént). Feltűnő az is, hogy a mellékletek többsége is innen származik (a 23 mellékletes sírból 16 ide esik). A 2. ároktól északra megszűnik a temető – két sírt leszámítva – és itt egy gödröt, valamint egy házat kemencével tártunk fel. Mindkét objektumban kis mennyiségű Árpád-kori kerámiaanyag volt. A kemence platnija jól kiégetett, alatta néhány kerámiatöredékkel, kis mennyiségű csonttal és kővel volt kirakva. A 3. ároktól délre található a feltárt temető legsűrűbb és legtöbb rétegű (12. kép) része. Ezen a részen átlagosan 4-5 rétegű temetkezésekkel találkozni. Ez is mutatja a templom közelségét. Itt mindössze 4 sírnak van melléklete, azok közül is a 93. sírhoz valószínűleg csak az általa vágott 99. sír fluorit gyöngyei közül került oda egyetlen darab. Említést érdemel, hogy az előző bekezdésben említett cölöpszerkezetes árok vág Árpád-kori melléklettel rendelkező sírokat, viszont az alján előkerült néhány sír nem rendelkezik semmilyen melléklettel.

Érdekes a 89. sír, mellette 4 koponya egy medencelapát és egy sípcsont található (90. sír), sorban (13. kép). Fodor István – többek között – Hajdúdorog határában talált hasonló elrendezésű sírt. Megállapítása szerint a későbbi sírral feldúlt előző sírok maradványait a sírgödör oldalához helyezték, gyakran több sír maradványait is.³⁵

Az általunk feltárt terület északi végén két sír (17. és 18. sír) a 2. árkon túl helyezkedik el, viszonylag messze a többi sírtól és ezen a részen már Árpád-kori településnyomok is felfedezhetők (az előbb említett gödör és ház, kemencével). Mindkét sír Árpád-kori melléklettel rendelkezik. A 18. sírről azt is tudjuk, hogy a 11. század végén, esetleg 12. század elején temethették oda, az alsó állkapcsán belül található I. László érme alapján (Lásd: 3.2.4. fejezet).

A feltárás előzményeihez hozzá tartozik, hogy mire kiértünk a helyszínre, a gépi munkálatok által már megbolygatták a temető déli részét. Itt a szelvényfal alapján tudtuk meghatározni kiterjedését, ami nagyjából az Erdősor utca 19-21. számú házakig tart. Ezen a részen már jól megmaradtak a koporsók maradványai is (14. kép). Ezek alapján elmondható, hogy a temető tovább tart dél felé Csukás Györgyi vagy Somogyi Krisztina meghatározásánál, s a déli vége az Erdősor utca 19-21. számú házak közé helyezhető (15. kép).

³⁵ FODOR 2005, 198.

3.1.1. Tájolás:

A sírok többségénél a Ny-K tájolás a jellemző, kisebb-nagyobb eltérésekkel, hol ÉNy-i, hol DNy-i irányba. A 27. sír tájolása ÉÉNy-DDK. Melléklet sajnós nem került elő belőle. A 146. hrsz szelvényében szintén ezt a tájolást közelítik a vázak. A Dózsa György utcában feltárt két sír pedig DDNy-ÉÉK tájolású. A 3., 9. és 65. sír a megfigyelés alapján fordított tájolású a többi sírhoz képest, viszont ez nem határozható meg egyértelműen a kevés részlet miatt (Lásd.: sírleírás: 3., 9. és 65. sír).

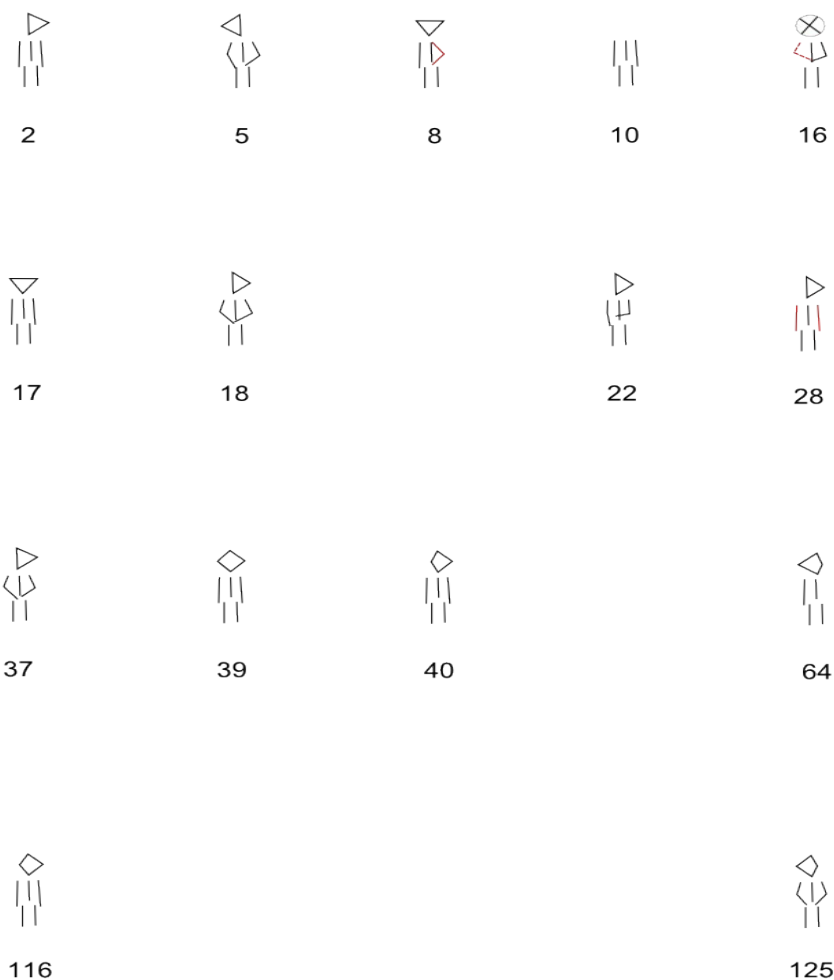
3.1.2. Fektetés:

Azok a sírok, melyekről megállapítható fektetésük, kivétel nélkül háton fektetett, nyújtott testhelyzetűek. Csúpan kartartásokban és fejtartásokban van kisebb eltérés közöttük.

3.1.3. Karhelyzetek:

A különböző karhelyzetek között is megfigyelhető bizonyos rendszer. Az Árpád-kori sírokban gyakori a váz mellett nyújtott vagy enyhén hajlított kar, míg a késő középkorban inkább a hason keresztbe fektetett vagy mellkasra hajlított kartartás a jellemző.³⁶

³⁶ RITOÓK 2010, 486.

16. kép: Kar-fej tartások a melléklettel rendelkező, viszonylag ép sírokról

Dolgozatomhoz készítettem egy kar- és fejtartás elemzést a melléklettel rendelkező, viszonylag ép sírokról (16. kép). Ilyen sír csupán 15 volt a 127-ből. Általánosságban elmondható, hogy többségben vannak a test mellett nyújtott vagy enyhén behajlított karhelyzetű sírok. Nyolc esetben fordul elő a test mellett nyújtott karhelyzet (ebből egynél – 64. sír – csupán a jobb karcsontok maradtak meg). Öt esetben enyhén hajlítottak a karok, melyek közül három esetben összeérnek a keresztcsont felett (Sír 16, 18, 37). A 16. sírnál hastájékon keresztbe vannak a karok, de jobb karja hiányos.

A fejtartások esetében nem figyelhető meg bármiféle rendszer, nagyon változatos tekintetük iránya, valószínűleg a test lebomlása után véletlenszerűen billentek valamely oldalra vagy maradtak a tarkójukon. Fontos megjegyezni, hogy a 15 sírből 7-nél a bal oldalára fordult a koponya, de valószínűleg ebben tudatosságot nem feltételezhetünk.

3.2. A temető fontosabb mellékletei

A mellékletek többsége még restaurálatlan, ezért a felszedést követő állapotukban vizsgáltam azokat. Így is viszonylag jól meghatározható rendeltetésük, többnyire tipikus Árpád-kori leletekről van szó. Dolgozatomban csupán az egyértelműen Árpád-kori leleteket tekintem át.

3.2.1. Karikaékszerek:

A temetőben talált mellékletek között túlnyomó többségben vannak a karikaékszerek, közülük is az ún. S-végű karikák (17. kép). Ezek az ékszerek általában az Árpád-kori temetők vezérleletei, s etnikumtól független, népi viselet tartozékai. Nagy valószínűség szerint hajkarikaként funkcionáltak, s bőr- vagy vászonszalagba fűzték őket.³⁷

Az S-végű karikák készülhettek bronz-, ezüst-, arany-, ón-, ólomhuzalból. Ezek az anyagok kiválón alkalmasak hideg megmunkálásra. A lecsípett vagy levágott huzal végét laposra kalapálták, esetleg préselték. A bordázott S-vég kialakításához pedig verőtövet használtak.³⁸

A temetőben többféle S-végű karikát is találtunk; bordázott és sima végűt egyaránt, többféle méretben, hol bronz, hol ezüst felhasználásával. Elhelyezkedés szempontjából is változatosak a sírok. Koponya alatt és mellett, két oldalán, fluorit gyöngyök kíséretében egyaránt megtalálhatók.

3.2.2. Gyöngyök

Fluorit gyöngyök

A temető leletanyagának másik jelentős csoportját az ún. fluorit gyöngyök képezik (18. kép). Ezek hol S-végű karikával együtt, hol önmagukban, esetleg üveggyöngyökkel kiegészítve kerültek elő.

Ez a típus zöldes, lilás vagy színtelen, áttetsző kőből készült, hasáb alakú, többlapos, közepén hosszanti irányban átfúrt gyöngyként jellemezhető. A pusztaszentlászlói temető 17 ilyen mellékletet tartalmazó sírja közül 8 esetben arany- és ezüsfóliás gyöngy társaságában kerültek elő.³⁹ Esetünkben a feltárt sírok közül nem került elő ilyen formában fluorit gyöngy, viszont az 5. és 10. (fluorit gyöngy mellékletű) sírok közvetlen közelében található 7. sír tartalmaz fóliás gyöngyöket.

Társadalmi rangjelző szerepük nem lehetett, megtalálhatók „szegényebb” és „gazdagabb” mellékletű sírokban egyaránt (Dégen a szegényebb sírokban kerültek elő). A gyöngy megjelenését a 10. század végére⁴⁰, 11. század elejére datálhatjuk és még a 12. században is használhatták.

³⁷ SZŐKE-VÁNDOR 1987, 58.

³⁸ SZŐKE-VÁNDOR 1987, 59.

³⁹ SZŐKE-VÁNDOR 1987, 60.

⁴⁰ SZŐKE-VÁNDOR 1987, 60., ÉRY 1968, 130.

Salamon és I. László idejéből került elő a legtöbb ilyen sír.⁴¹

Szőke Béla és Vándor László arra a következtetésre jutott a gyöngyök viseletével kapcsolatban, hogy egy részüket használták csak nyakláncként, ezen felül díszíthették az ingnyakat vagy a hajfonatot is velük.⁴²

Az Erdősor utcában az 5. sírnál a nyak körül helyezkednek el a gyöngyök.

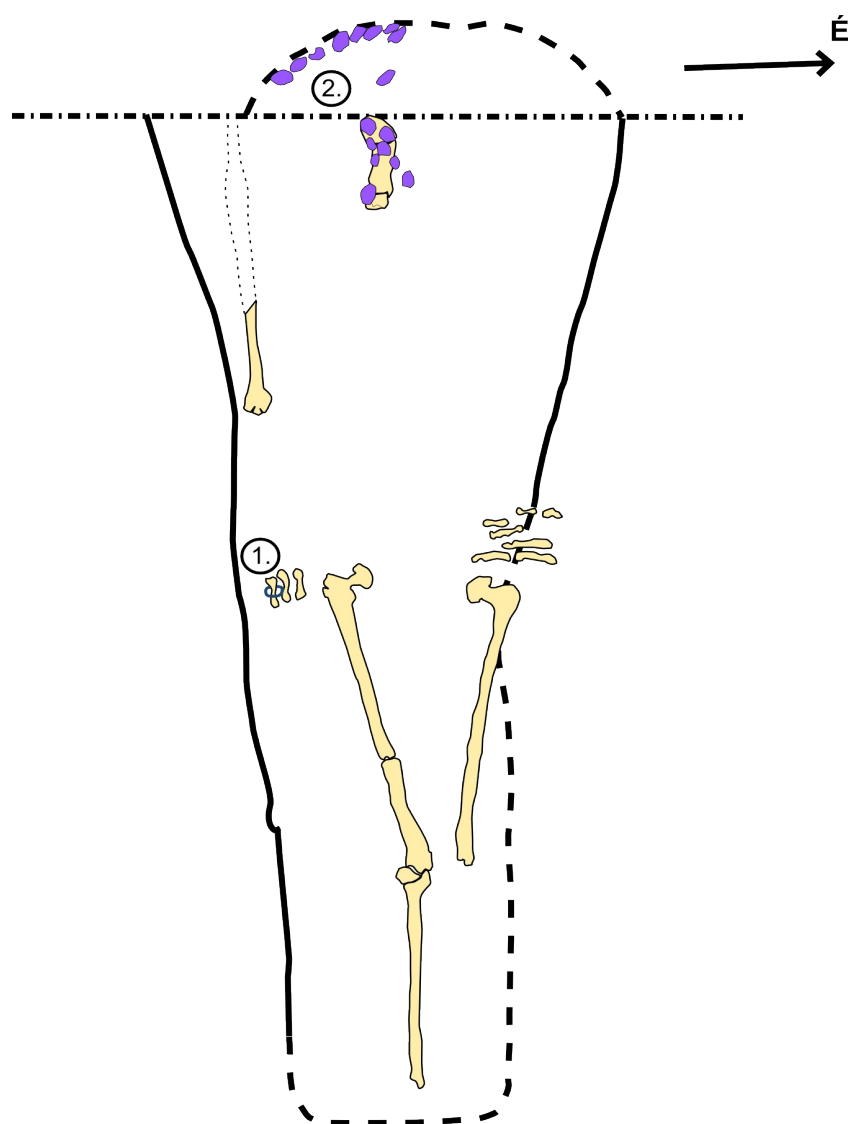
A 10. sír esetében nehéz megállapítani, hol lehetett eredetileg a gyöngysor, mert bolygatott sírról van szó (hiányzik a koponya), s a koponya helyén, egy csomóban találtuk a gyöngyszemeket.

A 37. sír viszonylag messze található az előző kettőnél, s tájolása is eltér kis mértékben tőlük. Itt szintén a nyak környékén leltünk a gyöngyökre, de a legnagyobb mennyiségben – a bal oldalára fordított koponya mögött – a jobb váll felett gyülemlett fel, S-végű karika társaságában. Vagyis elképzelhető a hajfonat díszítés, de a szerves anyagok lebomlása után változhatott eredeti pozíciójuk. A sír stratigráfiai szempontból a 34. sír alatt és egy – a szelvényben keresztbe menő – árok felett található.

A 99. sír még távolabb helyezkedik el, s egy árok is elválasztja az előzőekben említett síroktól. Szintén bolygatott, koponya nélküli sírról beszélhetünk. A felső testrészeket elvitte a 93. sír, melyet ráástak. A néhány megmaradt nyakcsigolya körbe volt rakva, egy kicsit feljebb, a koponya helyén pedig sorba voltak a gyöngyök (19. kép).

⁴¹ SZŐKE-VÁNDOR 1987, 60.

⁴² SZŐKE-VÁNDOR 1987, 66.

19. kép: 99. sír

Forrás: saját szerkesztés a terepi rajzok alapján

Fóliás gyöngyök

A temető egyetlen (7.) sírjából előkerült fóliás gyöngyök (20. kép) sajnos szintén nem datáló értékű mellékletek. Az Árpád-kori sírok gyakori mellékletéről van szó, használatát Szőke Béla a 10. század utolsó negyedétől a 11. század végéig keltezte.⁴³ Fodor István szíves szóbeli közlése szerint egészen a tatárjárásig használatban voltak és előfordulnak soros és templom körüli temetőekben egyaránt. A gyöngyök előkerülésük pillanatában rossz megtartásúak, nagyon kellett ügyelni felszedésüknél.

3.2.3. Gyűrűk

A feltárás során két gyűrű került elő (21. kép); egy nyitott végű huzalgyűrű (22. sír) és egy zárt pántgyűrű (99. sír), mindkettő jobb kéz ujjára volt húzva. Restaurálás előtt sajnos ennél több egyenlőre nem állapítható meg.

⁴³ SZŐKE-VÁNDOR 1987, 62.

3.2.4. Pénz

Pénz mindössze egyetlen sírból került elő (18. sír). Rajta egy fejforma látható kör-keretben (22. kép). Két füle környékén tulipán mintával, fején korona. Dr. Tóth Csaba, a Nemzeti Múzeum numizmatikus-szakmuzeológusa – bár konkrét párhuzamot nem talált – úgy gondolja, 11. századi az érem, azon belül is leginkább I. László korabeli. Szerinte a fejforma íve miatt még nem lehet Kálmán, II. István pedig – ezen túlmenően – a hátlapja miatt is kizárható. Meg kell jegyezni, hogy még nincs teljesen restaurálva a lelet, ezért a későbbiekben újabb vizsgálatokat kíván pontos meghatározása.

Mindenesetre arra választ kapunk, hogy I. László uralkodása előtt nem kerülhetett az érem a sírba, s már a 11. század végén megkezdhatték a temető használatát, bár Méri István is figyelmeztet: *„Egy-egy sír önmagában nem határozza meg a temető korát, ...”*.⁴⁴

⁴⁴ RITOÓK 2010, 477.

4. Összegzés

Dégen, az Erdősor utcában 2011-ben 127 sírt tártunk fel egy tervezett szennyvízelvezető csatorna megelőző régészeti feltárása kapcsán. Az előkerült Árpád-kori temetőrészlet ékes példája annak, hogy nem szabad elhanyagolni a kevés melléklettel kecsegtető feltárásokat sem. Régebben ezt sajnos nem vették figyelembe és a mára már beépített utca számtalan hasznos információ temetője is lett egyben. Az ásatásból kiderül ugyanakkor, hogy a temető használatát valószínűleg majd fél évszázaddal hamarabb kezdték a település első fennmaradt és ismert írásos emlékéhez (1138) képest. A temetőt még egy 1856-os térkép is jelöli és a mai napig kerülnek elő emberi csontok az ott élők kertjeiben. A feltárt temető mellett lehatároltuk ez egykori temető feltételezhető kiterjedését.

Kutatásaink során sikerült lokalizálni a feltárt temetőrészlethez tartozó templom helyét is. Az I. katonai felmérésen – mely a 18. században készült – jelölnek templomot azon a dombtetőn, ahová később az Erdősor utca kiépült. Bár Csukás Györgyi 1973-as jelentésében említett kőtemplom meglétére nincs régészeti bizonyíték, az ásatás során előkerült 3. árok a cölöplyukakkal karöltve fa szerkezetű templomra utal. A későbbiekben nem tudjuk létesítettek-e másik, ugyanezen temetőhöz tartozó templomot. Az mindenesetre egyértelműnek látszik, hogy ezen templom előtt is használatban volt a temető.

Az írásos források alapján az Árpád-kori templomot és a mellette, körülötte elhelyezkedő temetőt Degu Árpád-kori falu templomával és temetőjével azonosíthatjuk, mely minden bizonnyal Dég Árpád-kori megfelelője. A temető használatát a 11. század végétől kezdhették meg, s valószínűleg az Árpád-kor végéig temetkeztek oda.

Az eddigi leletek alapján az Árpád-kor végén, késő-középkor elején hagyhattak fel a temető használatával. Ahhoz, hogy még több információt nyerjünk a templomról és a köré létesített temetőről, az ásatás teljes feldolgozása, más tudományágak bevonása (pl.: antropológia), s a területen további feltárások szükségesek. Erre legtöbb esély az utca újabb közművel való bővítése vagy a házak udvarán és kertjében történő átalakítások (pl.: garázs építése, ház bővítése) kapcsán mutatkozik. A teljes anyag feldolgozása előre láthatólag 2012 őszére készül el.

Irodalomjegyzék

- CSUKÁS 1973 – Csukás Györgyi: Jelentés a Dég /Fejér m. Enyingi Járás/ Erdősoron végzett leletmentésről. FMMI Adattár, Ltsz. 938. 1973. 03. 05, 12.
- ÉRY 1968 – K. Éry Kinga: Reconstruction of the tenth century population of Sárbogárd on the basis of archaeological and anthropological data. In: Alba Regia 8-9 (1967-1968)
- FODOR 2005 – Fodor István: Árpád-kori templom körüli temetők Hajdúdorog határában (Előzetes közlemény). In: Opuscula Hungarica 6. szerk.: Ritoók Ágnes, Simonyi Erika, Budapest, 2005
- GYÖRFFY 1987 – Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. (II. kötet), Budapest 1987
- ILA-KOVACSICS 1964 – Ila Bálint – Kovacsics József: Veszprém Megye Helytörténeti Lexikona. Budapest, 1964.
- IPOLYI-NAGY-VÉGHÉLY 1880 – Ipolyi Arnold-Nagy Imre-Véghely Dezső: hazai okmánytár. Codex diplomaticus patrius VII. Budapest 1880
- JAKÓ 2004 – Jakó Zsigmond: Erdélyi okmánytár II. 1301-1339. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forrásadatokkal 40. Budapest 2004
- KULCSÁR 1995 – Kulcsár Mihály: Az Árpád-kori templom körüli temetők kialakulásának kérdéséhez (Előzetes beszámoló az 1993-1994. évi baracsi feltárásról). In: Somogyi Múzeumok Közleményei 11, Kaposvár 1995
- LŐVEI 2005 – Lővei Pál: Temetői sírjelek a középkori Magyarországon. In: Opuscula Hungarica 6. szerk.: Ritoók Ágnes, Simonyi Erika, Budapest, 2005
- MÁLYUSZ 1958 – Mályusz Elemér: Zsigmond-kori oklevéltár II. (1400-1410): Második rész (1407-1410). Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 4. Budapest 1958
- MÁLYUSZ-BORSA – Mályusz Elemér-Borsa Iván: Zsigmond-kori oklevéltár VI. (1417-18). Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 32. Budapest 1999
- MÉRI 1944 – Méri István: Középkori temetőink feltárásmódjáról. In: Erdélyi Tudományos Füzetek 174. Kolozsvár 1944
- MÉRI 1986 – Méri István: Középkori temetőink feltárásmódjáról. Megfigyelések kidei XII-XIX. Századi ásatásokor. In: A magyar falu régésze. Méri István 1911-1976. Összeállította: Kovalovszki Júlia, Cegléd, 1986
- Műemlékek Nemzeti Gondnoksága, Dég.
<http://www.nemzetimuemlek.hu/index.php/epulet/deg1/>
- RITOÓK 2010 – Ritoók Ágnes: A templom körüli temetők régészeti kutatása. In: A középkor és kora újkor régészete Magyarországon (II. kötet), szerk.: Benkő Elek, Kovács Gyöngyi, Budapest,

2010

- SCHILLING 2007 – Schilling László: Jelentés Dég-Ságvári út 104/1. hrsz. próbafeltárásáról. FMMI Adattár, Ltsz. AD/7883-2009.
- SZENTPÉTERY-BORSA 1987 – Szentpétery Imre – Borsa Iván: Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke II. kötet 4. füzet 1290-1301. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 13. Budapest 1987
- SOMOGYI 2006 – Somogyi Krisztina: Kulturális Örökségvédelmi Hatástanulmány régészeti része Dég és Lajoskomárom községek tervezett szennyvízhálózatához. Kaposvár, 2006. 11. 05.
- SZŐKE-VÁNDOR 1987 – Szőke Béla Miklós – Vándor László: Pusztaszentlászló Árpád-kori temetője. Budapest 1987
- SZUROMI 2002 – Szuromi Szabolcs: A temetésre vonatkozó egyházfegyelem a XII-XIII. században. Budapest, 2002
- SZUROMI 2005 – Szuromi Szabolcs: A templom körüli temetkezés a középkori egyházfegyelem tükrében. In: Opuscula Hungarica 6. szerk.: Ritoók Ágnes, Simonyi Erika, Budapest, 2005
- ZÁBORSZKY 1981 – Záborszky Miklós: Dég. In: Fejér Megyei Történeti Évkönyv 15. Székesfehérvár, 1981.
- WENZEL 1873 – Wenzel Gusztáv: Árpád-kori új okmánytár. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus. X. Pest 1873

MELLÉKLETEK

1. Melléklet: Sírleírások

Sír 001 (5201/5202):

Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz, melynek felső része ér a szelvénybe. A koponya roncsolódott, bal oldalára fordítva található, jobb felkarcsont hiányzik. Bal válla enyhén felhúzva, karcsontok szorosan a váz mellett helyezkednek el. Sírgödre bolygatott, nehezen követhető. Foltja alapján lekerekített sarkú téglalap. ÉK-i oldala enyhén kifelé ívelt, többi oldala nem megfogható, alja egyenes. Részben a Sír 004 felett található.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K, kicsit ÉNy-DK

Sír 002 (5201/5205):

Gyermek csontváza. Koponya bal oldalára fordítva. A váz nyújtott testhelyzetű, háton fekvő. Karcsontok a váz mellett szorosan, nyújtva. Alsó lábszárcsontjait metszi a DK-i szelvényfal. A váz erősen rongálódott a lábak, medence és az ágyék környékén. Bal síp- és szárcapocscsont hiányzik. Jobb sípcsontja felcsúszott. Medencéje hiányos, keresztcsont hiányzik. Ágyék környékén a bordák és csigolyák szétszórtan helyezkednek el. Bal felkarján famaradványt lehetett megfigyelni, mely átnyúlt a koponya ezen részére is. Sírgödre lekerekített sarkú téglalap, oldala függőleges, alja egyenes.

Melléklet: korong alakú csont amulett- vagy csonttárgy-töredékek a bal bordák között

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 003 (5209/5211):

A DK-i szelvényfalból csupán a sípcsontok látszanak ki, fordított tájolással a többi sírhoz képest. Lábfejsontjait elbontotta a markoló. Egy szinttel lejjebb helyezkedik el az előzőekhez képest. Egy gyermek váz volt felette, melyet a csatorna gépi földmunkája során elbontottak.

Melléklet: nincs

Tájolás: K-Ny

Sír 004 (5209/5210):

Az ÉNy-i szelvényfalból az alsó lábszárcsontok látszódnak. Jobb lábszárcsontjai nyújtott helyzetben, bal alsó lábszárcsontjai behajlítva, a jobb alá helyezve. Sírgödre lekerekített végű, szűkös. Részben a Sír 001 alatt található.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 005 (5201/5208):

Koponya enyhén nyugat felé néz. A váz teljes egészében beleesik a szelvénybe. Nyújtott testhelyzetű, háton fekvő. Jobb karja enyhén behajlítva a jobb medencelapát alá ér. Bal karja kicsit jobban behajlítva a bal medencelapáton fekszik. Bal medencelapát csorbult. Lábfejsontjai hiányosak. Sírgödre lekerekített sarkú téglalap, oldalai függőlegesek, alja egyenes.

Melléklet: fluorit gyöngy, üveggyöngy, S-végű karika

Tájéolás: ÉNy-DK

Sír 006 (5201/5207):

Az ÉNy-i szelvényfalból a lábsontok látszanak ki (combcsontok, alsó-lábszárcsontok), lábfejsontok hiányos állapotban. Sírgödre lekerekített sarkú téglalap, oldalai függőlegesek, alja egyenes.

Tájéolás: Ny-K, kicsit ÉNy-DK

Sír 007 (5201/5212):

Csupán a koponya teteje látszik ki a DNy-i szelvényfalból.

Melléklet: fóliás-gyöngy a koponya mellől

Tájéolás: ÉNy-DK

Sír 008 (5201/5214):

Koponya a lábfeje felé tekint. Váz háton fekvő, nyújtott helyzetű. Jobb kar test mellett szorosan, bal kar helyéről elmozdulva, bal medencelapát felett behajlítva. Jobb medencelapát, keresztcsont és lábszárcsontok hiányoznak. A sírt a DNy-i szelvényfal vágja. Sírgödre enyhén lekerekített sarkú téglalap, oldalai függőlegesek, alja egyenes. A sír alján újabb sírgödör jelentkezett (Sír 009).

Melléklet: S-végű karika

Tájéolás: ÉNy-DK

Sír 009 (5201/5214/5218):

A sír 008 aljából induló sírgödör. A DK-i szelvényfal a gödör nagy részét metszi. Bontás során koponya- és karcsonttöredék, illetve téglatöredék került elő belőle.

Melléklet: téglatöredék

Tájéolás: ÉK-DNy?

Sír 010 (5201/5215):

Váz nyújtott testhelyzetű, háton fekvő. Karok a váz mellett szorosan, nyújtva. Nyaktól felfelé az ÉNy-i szelvényfal vágja. Koponya nem került elő rábontás után sem.

Melléklet: fluorit- és üveggyöngyök

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 011 (5201/5216):

Erősen bolygatott váz, roncsolódott csontdarabokkal, koponyával. A sírgödör téglalap alakú, függőleges oldalú, egyenes aljú. A DK-i szelvényfal vágja.

Melléklet: vaskés töredéke

Tájolás: Ny-K

Sír 012 (5201/5220/5227):

Erősen bolygatott váz, nem lehet egyértelműen meghatározni tájolását, elhelyezkedését. A csontok szanaszét hevernek.

Melléklet: nincs

Tájolás: nem ismert

Sír 013 (5222/5229):

A koponya bal oldalára fordítva és félig az ÉNy-i szelvényfalban található. A váz háton fekszik, a hátcsigolyáknál kettévágja az (SE 5201/5221) árok.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 014 (5222/5223):

A két combcsont és a bal alsó-lábszárcsontok látszanak ki az ÉNy-i szelvényfalból. A többi részt vágja az (SE 5201/5221) árok.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 015 (5225/5226):

A váz medencétől felfelé látszik ki a DK-i szelvényfalból. Jobb bordák és a gerincoszlop egy része maradt meg, többi részét metszi az (SE 5201/5221) árok.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 016 (5201/5224):

A koponya a koponyatetőn, nyakszirttel felfelé fekszik. A váz háton fekszik, nyújtott helyzetben, egy részét metszi az (SE 5201/5221) árok. Karok behajlítva, a medence felett helyezkednek el. Sírgödre enyhén lekerekített sarkú téglalap, oldalai függőlegesek, alja egyenes.

Melléklet: 2 db S-végű karika

Tájéolás: Ny-K

Sír 017 (6101/6103):

Az ÉK-i szelvényfalból medencétől felfelé látszik ki a csontváz. A koponya a lábfej felé néz, erősen rongálódott. A váz háton fekvő, nyújtott testhelyzetű. Karok a váz mellett, szorosan, nyújtva. Vállak felhúzva. A hátgerinc csigolyái enyhén elmozdultak a helyükről. A sírgödör téglalap szerű, hullámos oldalú beásás.

Melléklet: 1 db S-végű karika

Tájéolás: DNy-ÉK

Sír 018 (6101/6106):

A koponya enyhén bal váll felé tekint, enyhén rongálódott. A váz háton fekvő, nyújtott testhelyzetű, karok enyhén behajlítva a medencén. A sírgödör téglalap alakú, DK-i oldala padkás kialakítású. Oldalai enyhén íveltek, alja egyenes.

Melléklet: Árpád-kori vágott érme a nyakcsigolyák mellett, szorosan, melyet az alsó állkapocscsont zár közre.

Tájéolás: DNy-ÉK

Sír 019 (5101/5108):

Néhány koponyadarab és végtagcsonttöredék található az SE 5101/5111 árok feltjének közepén, az ÉK-i szelvényfal mellett, a nyelési szinten.

Melléklet: nincs

Tájéolás: nem meghatározható

Sír 020 (5101/5110):

Nyújtott testhelyzetű, háton fekvő váz. Az alsó végtagok látszanak, medencétől vágja a DNy-i szelvényfal. Lábfejcsonatok hiányosak. A sír gödre nem különíthető el teljes mértékben a környező síroktól. A SÍR 028 részben alatta található.

Melléklet: nincs

Tájéltás: Ny-K

Sír 021 (5101/5111):

Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Koponya a DNY-i szelvényfalban. Bal kar nyújtva a váz mellett, jobb kar behajlítva a bordákon, de mindkét karrész enyhén bolygatott. A jobb oldalán a bordák is hiányosak. A lábszárcsontok X alakban fekszenek. A SÍR 028 részben alatta található.

Melléklet: nincs

Tájéltás: Ny-K

Sír 022 (5112/5113):

Koponya bal oldalára fordítva, bolygatott állapotban. Váz háton fekvő, nyújtott testhelyzetű. Bal kar behajlítva a bordákon. Jobb kar enyhén behajlítva a jobb medencelapáton. Jobb váll környéke bolygatott (itt található az S-végű karika is). Bal váll enyhén felhúzza, éppen ráér a SÍR 021 jobb lábfejcsonthaira. Jobb combcsont felett egy gyermek hiányos váza (SÍR 023) található. Sírödre összeér a SÍR 022-021-020 sírok gödrével, D-i oldala enyhén rézsűs, alja egyenes.

Melléklet: 1 db S-végű karika, 1 db gyűű

Tájéltás: Ny-K, enyhén DNY-ÉK

Sír 023 (5112/5114):

A SÍR 022 jobb combcsontja felett található hiányos gyermekváz. Koponya rongálódott, vázból alig maradt meg valami.

Melléklet: 2 db üvegpassza szerű, cső alakú, kicsiny tárgy

Tájéltás: Ny-K

Sír 024 (5117/5118):

ÉK-i szelvényfalból kiálló koponyatető, mely ráér a 023. sír vázának jobb combcsontjára.

Melléklet: bronzkarika, üvegpassza gyöngy

Tájéltás: nem meghatározható

Sír 025 (5101/5116):

Egy gázvezeték árka által vágott váz alsó lábszárcsontjai maradtak meg.

Melléklet: nincs

Tájéltás: Ny-K

Sír 026 (5101/5119):

Egy gázvezeték árka által vágott váz alsó lábszárcsontjai maradtak meg. A SÍR 025 mellett található.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 027 (5101/5121 (5115)):

Koponya rongálódott, bal oldalára fordítva. A váz háton fekvő, nyújtott testhelyzetű. Bal kar a test mellett, nyújtva. Jobb kar enyhén behajlítva a jobb medencén.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 028 (5122/5123):

A koponya rongálódott, bal váll felé néz. Váza háton fekvő, nyújtott testhelyzetű. Bal karja a váz mellett, nyújtva. Jobb karja behajlítva a bordákon. Bal combcsontja térdnél elmozdulva.

Melléklet: vasszög, kampó alakú vastárgy

Tájolás: DNy-ÉK

Sír 029 (4101/4102):

Koponya ég felé tekint. A váz nyújtott testhelyzetű, háton fekvő. Karjai nyújtva, váz mellett. Jobb kézfejsontjai combcsontjára érnek. Térdtől lefelé az ÉK-i szelvényfal vágja. Részben a SÍR 030 alatt található.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 030 (4103/4104):

Koponya, mely körül csontdarabok helyezkednek el rendezetlenül, egy kupacban, SÍR 029 jobb combcsontja felett található.

Melléklet: nincs

Tájolás: nem meghatározható

Sír 031 (5124/5125):

Koponya bal oldalára fordítva. A váz háton fekvő, nyújtott, néhol bolygatott. Jobb kar behajlítva jobb medence felett. Bal kar alsó karcsontjai teljesen visszahajlítva a bal váll felé. Ez a rész

bolygatott, bal medencelapát és combcsont hiányzik. ÉK-i szelvényfal vágja a váz alsó végtagjait. A SÍR 029-nél egy szinttel lejjebb, tőle északra található.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 032 (4101/4105):

DNy-i szelvényfalból kilátszó, törött koponya. Körülötte ujjcsont darabok.

Melléklet: nincs

Tájéolás: nem meghatározható

Sír 033 (4101/4106):

Roncsolódott koponya, hiányos gyermek váz. ÉK-i szelvényfal metszi.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 034 (4101/4109):

Koponya enyhén bal váll felé néz. Váz nyújtott testhelyzetű, háton fekvő. Karok enyhén behajlítva összeérnek a medence felett. Részben a SÍR 037 felett található.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 035 (4101/4108):

Koponya lábfej felé néz. Váz nyújtott testhelyzetű, háton fekvő. Gyermek csontváz. A hosszú, csöves csontok közötti rész erősen hiányos, bolygatott.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 036 (4101/4110):

Az ÉK-i szelvényfal által metszett váz részlegesen maradt meg. Bal fele és koponyája hiányzik.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 037 (4101/4111):

Bal oldalára fordított koponya. Háton fekvő váz, nyújtott testhelyzetben. Karok enyhén behajlítva,

medence felett összeérnek. Bal láb kissé kifelé hajlítva. Részben a SÍR 034 alatt található.

Melléklet: 2 db S-végű karika, fluorit- és csontgyöngyök

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 038 (4122/4123):

Alsó lábszárcsontok lógnak ki a DNy-i szelvényfalból. Jobb láb elmozdulva, térdnél a balhoz ér.

Melléklet: nincs

Tájolás: nem meghatározható

Sír 039 (4101/4126):

Koponya ég felé néz. Váz nyújtott testhelyzetű, háton fekszik. Karok test mellett, nyújtva. Jobb kar jobb medencelapáton, bal kar bal medencelapát alatt. Jobb láb ráér a SÍR 040 bal medencelapátjára. A SÍR 044 alatta került elő.

Melléklet: bronzkarika, trapéz alakú bronz viseleti eszköz

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 040 (4101/4113):

Koponya ég felé néz, enyhén bal váll irányába billenve. Váz nyújtott testhelyzetben, háton fekszik. Karok váz mellett, nyújtva. Bal medencelapátjára ráér a SÍR 039 jobb lába.

Melléklet: 2 db S-végű karika

Tájolás: Ny-K

Sír 041 (4101/4114):

Koponya elfordulva. Váz nyújtott testhelyzetű, háton fekvő. Karok váz mellett, nyújtva. Részben a SÍR 052 felett található.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 042 (4101/4115):

Elmozdult koponya, körülötte végtagcsontok és bordák. Részben a SÍR 051-052 felett található.

Melléklet: nincs

Tájolás: nem meghatározható

Sír 043 (4101/4116):

Bolygatott váz, roncsolódott koponya, nagy részét ÉK-i szelvényfal metszi.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K?

Sír 044 (4127/4128):

Bolygatott, háton fekvő, nyújtott testhelyzetű gyermekváz. Koponya roncsolódott. Jobb karcsontok elmozdultak, lábsontjai szétszórtan heverték. Kb. a SÍR 039 alatt helyezkedett el.

Melléklet: nincs

Tájolás: NyDNy-KÉK

Sír 045 (4127/4135):

A DNy-i szelvényfalból csupán az alsó lábszárcsontok látszanak ki. Egy szinttel feljebb helyezkedik el a SÍR 046-nál.

Melléklet: nincs

Tájolás: NyDNy-KÉK

Sír 046 (4136/4137):

Nyaktól lefelé látszódik ki a DNy-i szelvényfalból. A váz nyújtott testhelyzetű, háton fekvő. Karok enyhén behajlítva. Jobb kar a medence felett, bal kar a medencén. Egy szinttel lejjebb található a SÍR 045-nél, s érintőlegesen a SÍR 050 felett helyezkedik el.

Melléklet: nincs

Tájolás: NyDNy-KÉK

Sír 047 (4027/4129):

Gyermek bolygatott váza. Több végtagcsont is hiányzik. Kb. egy szinten található a SÍR 045-el.

Melléklet: S-végű karika

Tájolás: NyDNy-KÉK

Sír 048 (4133/4134):

A lábfejcsonatok látszanak ki a DNy-i szelvényfalból. Kb. egy szinttel lejjebb helyezkedik el a SÍR 047-nél, s megközelítőleg egy szinten van a SÍR 046-al.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K?

Sír 049 (4130/4132):

Csupán a koponyatető látszik az ÉK-i metszetsfalból, az is töredékes. Körülötte több helyen is csontmaradványok voltak. A nyesési szinten helyezkedik el, de a metszetsfalban látszik felette csontszilánk.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK?

Sír 050 (4140/4141):

Háton fekvő váz, medencétől lefelé látszik a DNy-i szelvényfalból. Bal kar enyhén behajlítva közvetlenül a bal medencelapát felett, jobb kar nem látszik. Maga a sír nagyjából a SÍR 046 alatt található.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 051 (4140/4146):

Erősen bolygatott váz. Csupán a medencelapátok és jobb combcsontjának töredékes része maradt meg. Kb. a SÍR 042 alatt helyezkedett el.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K?

Sír 052 (4138/4139):

Medencétől lefelé látszik a DNy-i szelvényfalból a háton fektetett váz. Nyújtott testhelyzetű, bal karja a váz mellett, nyújtva. Jobb karja nem látszik. Megközelítőleg a SÍR 041-042 alatt található.

Melléklet: nincs

Tájolás: NyDNy-KÉK

Sír 053 (3101/3112):

Hiányos, háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Jobb karja enyhén behajlítva, a medencelapát felett átér a bal oldalra. Bal medencelapát és bal lábszárcsontok hiányoznak. Bordák szintén hiányoznak és a koponya sincs meg, vágja a SÍR 085. A sír gödrének déli oldala maradt meg, mely függőleges. Alja egyenes.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 054 (3101/3113):

Mindössze a váz középső része maradt meg, rendezetlen bordákkal, s az ágyékcsigolyákkal. A sírgödör D-DK-i része maradt meg, mely lekerekített végű téglalap, alja egyenes.

Melléklet: nincs

Tájolás: nem meghatározható

Sír 055 (3101/3114):

Erősen hiányos, feldúlt csontmaradványok. Sírgödre kicsiny, mindkét végén hegyesebb tojásdad forma. Alja egyenes.

Melléklet: nincs

Tájolás: nem meghatározható

Sír 056 (3101/3117):

Hiányos, háton fekvő bolygatott gyermekváz. Roncsolódott koponya. Mellkasán egy másik koponya, tőle északra is és délre is szórvány csontmaradványok. Sírgödre szétdúlt, szélei nem megállapíthatók. Alatta a SÍR 060 és 061 került elő.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K?

Sír 057 (3119/3120):

Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű hiányos váz. Jobb karja a váz mellett, nyújtva. Bal kar hiányzik, a bal bordákkal együtt. Koponya sem került elő. Egy ásónyommal mélyebbre ásták a 053-056 síroknál, s kb. a 064-094 sírok felett helyezkedik el. Sírgödre lekerekített sarkú téglalap. A lábaknál vágja a sírt az SE 3101/3115 árok.

Melléklet: nincs

Tájolás: NyÉNy-KDK

Sír 058 (3101/3121):

Bolygatott, háton fekvő váz. Alsó végtagjai hiányoznak, vágja a SÍR 063 beásása. Nagyjából a SÍR 082 felett helyezkedik el. Sírgödre szétdúlt.

Melléklet: 1 db S-végű karika

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 059 (3101/3122):

A váz háton fekvő, nyújtott testhelyzetű, melyet a DNy-i szelvényfal vág. A bal combcsontja nem ér

teljesen a szelvényfalhoz, de a medencecsontja nem található a fal és a combcsont között. A jobb lábfejcsonatok nincsenek meg. Nagyjából a SÍR 082 felett helyezkedik el.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 060 (3119/3123):

Bolygatott, háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Alsó lábszárcsontokat az SE 3101/3115 beásás metszi. A váz felső része a DNY-i szelvényfalban található. Kb. a Sír 056 alatt található. Sírögdré összeér a SÍR 061 sírgödrével, nem különíthető el.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 061 (3119/3123 mellett):

A Sír 060 szintjén, tőle északra található két gyermek lábszár (comb-, síp, szárkapocscsontok) nyújtott helyzetben. A sírgödrük összeér egymással, nem különíthető el. Nagyjából a SÍR 056 alatt található.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K?

Sír 062 (3119/3124):

Bolygatott, háton fekvő váz. Koponya, s bal lábszárcsontok hiányoznak. Karok váz mellett, nyújtva. Érintőlegesen kb. a SÍR 091 felett található.

Melléklet: nincs

Tájéolás: NyÉNy-KDK

Sír 063 (3125/3126):

Bolygatott, háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Felső részét a DNY-i szelvényfal vágja. Jobb alsó lábszárcsontok elmozdulva. Karok medence felett behajlítva. Vágja a SÍR 058-at, s nagyjából a SÍR 098 felett helyezkedik el érintőlegesen.

Melléklet: nincs

Tájéolás: ÉNy-DK

Sír 064 (3125/3127):

Koponya jobb oldalára fordítva. Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Jobb kar váz mellett,

nyújtva, bal kar hiányzik. Bal alsó-lábszárcsontok nincsenek, jobb sípcsont kettétörve. Beleér a SÍR 065. A SÍR 063 mellett (tőle északra), a Sír 057 alatt található.

Melléklet: 1 db bronz-karika a bal bordák között

Tájolás: NyÉNy-KDK

Sír 065 (3125/3128):

Az alsó végtagok látszanak ki az ÉK-i szelvényfalból. Bal alsó-lábszárcsontjai hiányoznak, ezen a részen vágja a SÍR 064. Nagyjából a SÍR 098 és SÍR 088 felett helyezkedik el. Tájolása fordított a többi sírhoz képest. Sírgödre nem elkülöníthető a körülötte lévő sírokétól.

Melléklet: nincs

Tájolás: K-Ny

Sír 066 (2101/2105):

A DNy-i szelvényfal vágja a vázat medencénél. Mindkét combcsont törött, láb többi része nincs meg. Metszi az SE 3101/3115 árok. Sírgödre nem meghatározható.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 067 (2101/2106):

Hiányos váz, DNy-i szelvényfal vágja medencénél. Bal combcsont törött, metszi az SE 3101/3115 árok. Bal kar a váz mellett, nyújtva. A váz jobb fele nem található, a Sír 069 vágja. Sírgödör nem meghatározható.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 068 (2101/2107):

Mindössze a bal combcsont látszik ki a DNy-i szelvényfalból. Metszi az SE 3101/3115 árok.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK?

Sír 069 (2103/2110):

Két láb látszik ki a DNy-i szelvényfalból. Bemegy a Sír 067 alá. A sírgödör beásása vágja a 067-es vázat. Jobb combcsont hiányzik. Sírgödör nem meghatározható, átmegy rajta az SE 3101/3115 árok, de a vázat nem sérti.

Melléklet: nincs

Tájéltás: NyÉNy-KDK

Sír 070 (2103/2109):

4 végtagcsont és egy alsó állkapocscsont található rendezetlenül egy kupacban a SÍR 091 és 099 felett.

Melléklet: nincs

Tájéltás: nem meghatározható

Sír 071 (2303/2111):

Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Bal kar enyhén behajlítva, a bal medencelapáton. Jobb alkar csontok nincsenek meg, de a kézfejcsonatok a medence mellett található. Koponya a DNy-i szelvényfalban. A SÍR 104 felett található.

Melléklet: nincs

Tájéltás: ÉNy-DK

Sír 072 (2103/2112):

Bolygatott váz lábszárcsontjai, melyet a DNy-i szelvényfal vág. Felette és körülötte emberi csontok rendezetlen halmaza található (SÍR 073-074).

Melléklet: nincs

Tájéltás: Ny-K?

Sír 073 (2103/2112 felett, K-re):

Erősen bolygatott, néhol félbetört, rendezetlen emberi csontmaradványok a SÍR 072 alsó lábszárcsontjai felett.

Melléklet: nincs

Tájéltás: nem meghatározható

Sír 074 (2103/2112 felett, D-re):

Erősen bolygatott emberi váz maradványai, a SÍR 072 jobb lábszárcsontjai mellett/felett.

Melléklet: nincs

Tájéltás: nem meghatározható

Sír 075 (2101/2104):

Enyhén bal oldalára fordított koponya nyakcsigolyákkal. A hozzá tartozó vázat elvitte az SE 3101/3115 árok.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K?

Sír 076 (2101/2104 mellett, D-re):

Roncsolódott koponyamaradvány a SÍR 075 mellett, tőle délre.

Melléklet: nincs

Tájéolás: nem ismert

Sír 077(2101/2104 mellett, Ny-ra):

Lábfejsont-maradványok, melyek épp, hogy kilátszanak a DNy-i szelvényfalból. Közvetlenül a SÍR 074 mellett, tőle délre található.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K?

Sír 078 (2114/2115):

Bolygatott gyermekváz. Végtagok hiányoznak, körülötte, főként É-ÉNy-ra emberi csontok rendezetlen halmaza (SÍR 079).

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 079 (2114/2115 mellett, Ny-ra):

Rendezetlen, összedobált csontmaradványok a SÍR 078 mellett, tőle ÉNy-ra.

Melléklet: nincs

Tájéolás: nem meghatározható

Sír 080 (2101/2108):

Az ÉK-i szelvényfalból kilátszó roncsolódott koponya.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K?

Sír 081 (2103/2016):

Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz, melynek nagy részét vágja az ÉK-i szelvényfal. Karok váz

mellett, nyújtva. Koponyát elvitte az SE 3101/3115 folytatása.

Melléklet: nincs

Tájéolás: NyDNY-KÉK

Sír 082 (3125/3129):

A DNY-i szelvényfalból combcsonttól lefelé kilógó nyújtott testhelyzetű, háton fekvő váz. Felette a SÍR 058 és 059, alatta pedig a SÍR 088 található.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 083 (3125/3130):

A láb csontjai látszanak, a medence helye üres, majd a DNY-i szelvényfal metszi. Kb. egy mélységen jelentkezett a SÍR 082-vel.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 084 (3125/3128-b):

Koponya enyhén bal oldalára fordítva, a váz háton fekvő, nyújtott testhelyzetű. A hosszú végtagok közül csupán a jobb felkar maradt meg. Bal bordái helyén egy alsó lábszár (sípcsont, szárkapocscsont, lábfejcsonatok) található. Kb. a SÍR 100-al egy magasságban található. Sírögödre egyértelműen nem meghatározható.

Melléklet: nincs

Tájéolás: DNY-ÉK

Sír 085 (3125/3131):

Nyújtott testhelyzetű, háton fekvő váz. Bal kar váz mellett, nyújtva, jobb karcsontok hiányoznak. Koponya nincs. Kb. a SÍR 053 alatt található.

Melléklet: nincs

Tájéolás: Ny-K

Sír 086 (3132/3133):

A bal sípcsont látszik a DNY-i szelvényfalból. Kb. a SÍR 061 alatt helyezkedik el. Vágja SÍR 087. Részben a SÍR 094 felett található.

Melléklet: nincs

Tájélotás: Ny-K?

Sír 087 (3132/3133 mellett, északra):

Alsó lábszárcsontok látszódnak ki a DNY-i szelvényfalból, valamint a bal medencelapát egy része. Kb. a SÍR 060-061 alatt található. Vágja a SÍR 086-ot.

Melléklet: nincs

Tájélotás: NyÉNY-KDK?

Sír 088 (3134/3135):

Bal oldalára fordított koponya. Nyújtott testhelyzetű, háton fekvő váz. Bal kar váz mellett, nyújtva. Jobb kar enyhén behajlítva a keresztcsont felett. Sípcsont felénél vágja az ÉK-i szelvényfal. A SÍR 065 és 082 alatt helyezkedik el.

Melléklet: nincs

Tájélotás: NyÉNY-KDK

Sír 089 (2117/2118):

Bolygatott, koponya nélküli váz. Bal kar enyhén behajlítva bal medencelapáton. Jobb oldalánál, szorosan mellette 4 db koponya (SÍR 090) található. A SÍR 091-092 felett található érintőlegesen.

Melléklet: nincs

Tájélotás: Ny-K

Sír 090 (2117/2119):

4 db koponya sorba Ny-K irányban és egy medencelapát, valamint sípcsont a SÍR 089 mellett szorosan (nyugati oldalán).

Melléklet: nincs

Tájélotás: nem ismert

Sír 091 (2103/2120):

Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Karok váz mellett szorosan, nyújtva. A DNY-i szelvényfalból csak az állkapocscsont látszik ki, koponya a szelvényfalban. A SÍR 092 bal medencelapátja és combcsontja ráér a jobb karjára. Felette pedig a Sír 089 bal válla található, s a SÍR 062 is felette található.

Melléklet: nincs

Tájélotás: Ny-K

Sír 092 (2103/2121):

A DNy-i szelvényfalból a lábcsonatok látszanak ki, medencétől. Jobb combcsont nem található, a helyén érintőlegesen a SÍR 093 orsócsontja fekszik. Bal combcsontja a SÍR 091 jobb karján helyezkedik el. Keresztcsont elmozdulva, jobb sípcsont felett. Bal sípcsontja hiányzik. Érintőlegesen a SÍR 101 felett található.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 093 (2103/2122):

A DNy-i szelvényfalból a lábcsonatok látszanak ki, medencétől. Bal karjának orsócsontja a váz mellett, nyújtva, érintőlegesen a SÍR 092 jobb combcsontjának helyén. Nagyjából a SÍR 099 és 101 felett található.

Melléklet: fluorit-gyöngy

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 094 (3125/3136):

Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Karok behajlítva, keresztcsont felett összeérnek. A DNy-i szelvényfal hátcsigolyáktól felfelé vágja. SÍR 087-086 található felette, a mellkas környékén, s a SÍR 057 is ráér.

Melléklet: nincs

Tájolás: NyDNy-KÉK

Sír 095 (2103/2123):

Hiányos koponya. Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű, hiányos váz. Jobb kar behajlítva, bal medence felett, de bolygatott. Bal karcsontok hiányoznak. Alsó lábszárcsontok nincsenek, jobb combcsont sérült, az SE 3101/3115 árok vágja. Körülötte a 066, 067, 069 sírok voltak, 5-10 cm-el feljebb ásva.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 096 (2125/2126):

A lábszárcsontok látszanak a DNy-i szelvényfalból. A SÍR 097 és 072-nél lejjebb található. A SÍR 072 bal felkarcsontja, a DNy-i szelvényfalnál valószínűleg felette folytatódik.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 097 (2103/2114):

Az alsó lábszárcsontok látszanak a DNy-i szelvényfalból. A SÍR 096 mellett (északra) helyezkedik el, 10 cm-el feljebb.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 098 (3134/3137):

A lábszárcsontok látszanak a DNy-i szelvényfalból. Kb. a SÍR 063-065 alatt található.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 099 (2103/2127):

Erősen bolygatott váz. A két combcsont, s a jobb sípcsont, szákapocscsont maradt meg, nyújtott helyzetben. Koponya a DNy-i szelvényfalban, melyre utólagosan rábontottunk. A törzset vágja a SÍR 093. Érintőlegesen a SÍR 101 felett helyezkedik el.

Melléklet: fluorit-gyöngyök (koponya helyén, a DNy-i szelvényfalban), egy pánt- vagy szalaggyűrű

Tájolás: Ny-K

Sír 100 (3125/3138):

Enyhén bal váll felé néző fej. Nyújtott testhelyzetű, háton fekvő váz. Bal kar test mellett, nyújtva. Jobb kar, s jobb bordák hiányoznak. Kb. a SÍR 060-061 alatt helyezkedik el, nagyjából a SÍR 094-el egy mélységben.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 101 (2128/2129):

A SÍR 092, 093 és 099 alatt két alsó lábszár csont látszódnak ki a DNy-i szelvényfalból.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 102 (2103/2134):

Lábszárcsontok látszódnak ki a DNy-i szelvényfalból. Egy ásonnyommal feljebb található a SÍR 103-nál.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 103 (2103/2134):

Koponya jobb oldalára fordítva. Váz nyújtott testhelyzetű, háton fekvő. Karok váz mellett, nyújtva. Kb. a SÍR 078-079 alatt helyezkedik el.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 104 (2128/2133):

Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Karok enyhén behajlítva a medencén. Koponya roncsolódott, ég felé tekint. A SÍR 071 alatt található érintőlegesen.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 105 (1103/1104):

Háton fekvő váz. Medence felett az SE 3101/3115 árok folytatása vágja. Sípcsontok félig az ÉK-i szelvényfalban.

Melléklet: nincs

Tájolás: DNy-ÉK

Sír 106 (1103/1105):

Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Koponya hiányzik. Sípcsontokat metszi egy jellegtelen beásás. Érintőlegesen a SÍR 119 felett található.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 107 (1103/1106):

Lábszárcsontok maradtak meg, azok is hiányosan. Metszi az ÉK-i szelvényfal, s SÍR 108 beásása vágja. Felette tüzelőhely található.

Melléklet: nincs

Tájolás: NyDNy-KÉK

Sír 108 (1103/1107):

Hiányos, erősen bolygatott váz. Egy tüzelőhely vagy égett felület alatt helyezkedik el.

Melléklet: nincs

Tájolás: bizonytalan

Sír 109 (1103/1108):

Koponya enyhén a jobb oldalán helyezkedik. Váz háton fekvő, nyújtott testhelyzetű. Karok enyhén behajlítva, keresztcsont felett összeérnek. Kb. a SÍR 125 felett helyezkedik el.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 110 (1103/1109):

A combcsontok látszanak ki az ÉK-i szelvényfalból. A váz felső részét vágja egy árokszerű beásás.

Melléklet: nincs

Tájolás: DNy-ÉK?

Sír 111 (1103/1110):

A combcsontok látszanak ki az ÉK-i szelvényfalból. A váz felső részét vágja egy árokszerű beásás.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K?

Sír 112 (1103/1111):

Medencétől lefelé vágja az ÉK-i szelvényfal. A gerincoszlop felső részét pedig egy árokszerű beásás vitte el.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 113 (1103/1112):

Erősen hiányos csontváz. Bal combcsontja és jobb combcsontjának töredéke maradt meg.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K?

Sír 114 (1115/1116):

DNy-i szelvényfal által metszett, rendezetlen csonthalmaz.

Melléklet: nincs

Tájolás: nem meghatározható

Sír 115 (1103/1117):

Koponya nélküli hiányos váz. Jobb kar enyhén behajlítva jobb medencén. Bal kar hiányzik. Feljebb helyezkedik el, mint a SÍR 119 és 122.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 116 (1103/1118):

Ég felé tekintő, hiányos koponya. Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Karok a váz mellett, nyújtva. Alsó lábszárcsontjait az ÉK-i szelvényfal metszi.

Melléklet: 2 db bronzkarika, sötétkék gyöngyök

Tájolás: Ny-K

Sír 117 (1113/1122):

Háton fekvő, nyújtott testhelyzetű, hiányos csontváz.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 118 (1113/1123):

Koponyatöredékek nagyjából a SÍR 125 és 127 szintjén.

Melléklet: nincs

Tájolás: nem ismert

Sír 119 (1113/1124):

Koponya jobb oldalára fordítva. Váz háton fekvő, nyújtott testhelyzetű. Karok váz mellett szorosan, nyújtva. Lejjebb helyezkedik el, mint a SÍR 115 és 106, de feljebb van, mint a SÍR 122.

Melléklet: nincs

Tájolás: NyÉNy-KDK

Sír 120 (1113/1125):

Sírgödört vágja a DNy-i szelvényfal. Az alsó lábszárcsontok vannak meg, combcsontjai hiányoznak vagy nincsenek a helyükön. Mélyebbre van ásva, mint a SÍR 107 és 113.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK?

Sír 121 (1113/1126):

A koponya látszik ki az ÉK-i szelvényfalból, mely az ég felé tekint. Felette égett felület.

Melléklet: 4 db S-karika

Tájolás: Ny-K?

Sír 122 (1127/1128):

A DNy-i szelvényfal hátgerinceknél vágja a vázat, mely háton fekvő, nyújtott testhelyzetű. Lejjebb helyezkedik el, mint a SÍR 119.

Melléklet: nincs

Tájolás: ÉNy-DK

Sír 123 (1113/1129):

Hiányos váz. Bal medence, bal lábszárcsontok és jobb alsó lábszárcsontok maradtak meg. Mélyebbre volt ásva, mint a SÍR 109 és 114.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K?

Sír 124 (1113/1130):

Nyújtott testhelyzetű, háton fekvő, hiányos gyermekváz. Kb egy mélységben helyezkedik el, mint a SÍR 123.

Melléklet: nincs

Tájolás: Ny-K

Sír 125 (1113/1131):

Roncsolódott, enyhén jobb oldalára billent koponya. Hiányos, háton fekvő, nyújtott testhelyzetű váz. Karok enyhén behajlítva, a medencelapátokon helyezkednek el. A SÍR 109 alatt, kb. a SÍR 124 és 123 szintjén található.

Melléklet: bronzkarika töredék

Tájolás: Ny-K

Sír 126 (D-1101/1105):

Koponya jobb oldalán fekszik. Váz hiányos, háton fekvő, nyújtott testhelyzetű. Jobb kar váz mellett, nyújtva. Bal alkarcsontok hiányoznak. Bal combcsont elmozdulva.

Melléklet: nincs

Tájéolás: DNy-ÉK

Sír 127 (D-2105/2106):

Hiányos, ég felé tekintő koponya. Váz nyújtott testhelyzetű, háton fekvő. Bal karja behajlítva, has tájékra fektetve a keresztcsont felett. Jobb kar enyhén behajlítva jobb medencén.

Melléklet: nincs

Tájéolás: DNy-ÉK

2. Melléklet: A középkori Magyarország digitális könyvtára

Dég

- [Wenzel Gusztáv: Árpád-kori új okmánytár. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus. X. \(Pest, 1873.\)](#) 224. old.
 - „Az egri káptalannak bizonyáglevele, hogy Kozma fiai, Kozma és Pál, Dobos nevű helységeket a hozzá tartozó Pályi és Dég nevezetű földekkel együtt két egyenlő részt rokonuknak, Péternek és fiának átadták- 1296.”
- [Szentpétery Imre-Borsa Iván: Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke II. kötet 4. füzet 1290–1301 \(Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 13. Budapest, 1987\)](#) 286. old.
 - Dég (Deeg) hn. Szatmár m. 4096
- [Blazovich László: Anjou-kori Oklevéltár. VIII. 1324. \(Budapest–Szeged, 1993.\)](#) 343. old.
 - Deeg 1. Dég
 - Dég (Deeg) 31
- [Almási Tibor: Anjou-kori Oklevéltár. XIII. 1329. \(Budapest–Szeged, 2003.\)](#) 449. old.
 - Deegh 1. Dég
 - Dég (Deegh) birtok 656
- [Mályusz Elemér: Zsigmondkori oklevéltár II. \(1400–1410\) : Második rész \(1407–1410\) \(Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 4. Budapest, 1958\)](#) 482. old.
 - Dégh. (Veszprém m.) 7043
- [Mályusz Elemér-Borsa Iván: Zsigmond-kori oklevéltár VI. \(1417–18\) \(Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 32. Budapest, 1999\)](#) 683. old.
 - Dég h. (Nyitra m.) 1076
- [Mályusz Elemér-Borsa Iván: Zsigmond-kori oklevéltár VII. \(1419–20\) \(Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 37. Budapest, 2001\)](#) 590. old.
 - Deeg lásd Dég
 - Dég h. (Küküllő m.) 818, 860
- [Jakó Zsigmond: A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei, 1289–1556 I. kötet. 1289–1484 \(Budapest, 1990. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 17.\)](#) 887-888. old.
 - Deag 1. Dég
 - Dég (Deegh, Deek) — Deag, Küküllő/Maros m, h 1678—80, 2346

- [Jakó Zsigmond: A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei II. kötet. 1485–1556 \(Budapest, 1990. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 17.\)](#) 879, 880, 883, 967, 1004, 1063. old.
 - Deag 1. Dég
 - Dég (Deeg, Deegh, Dewgh) - Deag, Küküllő/Maros m , h 2567, 2790, 2792, 3066, 5180
 - Dewgh 1. Dég
 - Lova (Lowa) Ioan, jb , Dég 3066
 - Papos (Papos) Bogdán, jb , Dég 3066
 - Turcean (Thwrchan), jb, Dég 3066
- [Barabás Samu: Székely oklevéltár 1219-1776. \(Budapest, 1934.\)](#) 440. old.
 - Dég (Deeg) f. Küküllő vm. 1366. 33. 396. - i István kir. ember 1366. 33. 396.
- [Fekete Nagy, Antonius – Makkai, Ladislaus: Documenta historiam Valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum. \(Budapest, 1941. Études sur l'Europe Centre-Orientale. 29.\)](#) 498, 562. old.
 - Igitur mandamus vestre fidelitati firmiter per presentes, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Georgius de Deeg 3 vei Ladíslaus de Saal 1 aut altér Ladíslaus de Sugud 5 aliis absentibus homo noster ad - Dég, au comitat de Kisküküllő, au Nord - Ouest de Dicsőszentmárton.
 - Dég (Deeg), nl. com. Küküllő, 1397: 498-499.
 - Dég, de-, Georges, 1397: 498—499.
- [Jakó Zsigmond: Erdélyi okmánytár II. 1301–1339 \(Budapest, 2004. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 40.\)](#) 457. old.
 - Deag 1. Dég
- [Jakó Zsigmond: Erdélyi okmánytár II. 1301–1339 \(Budapest, 2004. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 40.\)](#) 458, 459, 464. old.
 - Dedeg 1. Dég
 - Dég (Egd, Deog, Dedeg) — Deag, Fehér/Maros m, h 1075—1076
 - Deog 1. Dég
 - Egd 1. Dég
- [Jakó Zsigmond: Erdélyi okmánytár III. \(1340-1359\) \(Budapest, 2008. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 47.\)](#) 440, 441, 454, 514, 534. old.
 - Deag 1. Dég

- Dég (Degh), fh, Kusaly 769
- Dég (Degh), Marosdég - Deag, Küküllő/Maros m, h 227
- erdő, bozót (nemus, silva, virgultum) 25, 51, 75, 77, 88, 90, 94, 100, 111, 113, 123, 130, 199, 300, 335, 339, 385, 407, 411, 414, 416, 437, 461, 482, 488^189, 492, 526, 551, 561, 568, 570, 576, 678, 697, 723, 753, 769, 771, 779, 804-805, 813, 837, 870, 906, 948, 1016, 1056, 1076, 1091, 1102, 1111. L. még Ágaserdő, Alaperdő, Avas, Bükkerdő, Csalánoserdő, Dég, Dudurerdeje, Felsőutas, Gyermekerdő, Gyertyános, Hintoserdő, Hosszúbükk, Hosszúér, Hosszúerdő, Iharoserdő, Kacsóerdő, Kerekerdő, Kőris, Láposerdő, Liget, Lomulgrab, Mikolatelkefo, Mocsárliget, Mohaly, Monyorós, Nagkemen, Nagybükk, Nagyerdő, Oldalerdő, Omboz, Pagony, Páloserdeje, PayorErdew, Pázmánybükke, Régenréve, Remetevölgye, Ruhbolchbyke, Sármáserdő, Somos, Tarliget, Thakunhaythovberke, Tyúkszóberek, Vágotterdő, Vendégbordó, Vészberek, Vesszőserdő, Wyla
- Kusaly (Kysali) - Coseiu, K-Szolnok/Szilágy m, h 144, 201, 503, 554, 724, 769, 779, 792, 810, 1035, 1043 - i fh: Dég, Dégpataka, Sármáserdő
- (Demeter f), ülnök, b, Dég 227
- [Tringli István: A Perényi család levéltára 1222–1526 \(Budapest, 2008. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 44.\) 445. old.](#)
 - Deeg 1. Dég
 - Dég vagy Dégtelek (Szatmár m.) 59, 174
- [W. Kovács András - Valentiny Antal: A Wass család cegei levéltára. Kolozsvár 2006. 138, 169, 478. old.](#)
 - Bord, Dég, Radnót (Küküllő vm)
 - Deag 1. Dég
 - Dég (Deegh) - Deag, Küküllő/Maros m, h 118, 169; 481
- [Kredics László-Madarász Lajos-Solymosi László: A Veszprémi káptalan számadáskönyve. 1495-1534. Krónika, 1526-1558. Javadalmasok és javadalmak, 1550, 1556. \(Veszprém, 1997. A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 13.\) 344. old.](#)
 - Dég (egykor Veszprém, ma Fejér m.) 182

Degu

- [Fejér, Georgius: Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Tomus II. \(Budae, 1829.\) 97. old.](#)
 - In villa Degu: Ulves, Bisan, Lusal.

- [Fejér, Georgius: Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Tomi IV. Vol. 2. \(Budae, 1829.\) 425. old.](#)
 - Degu, Pettho similiter cum cognatis suis.
- [Czinár Mór: Index alphabeticus codicis diplomatici Hungariae per Georgium Fejér editi – Fejér György magyarországi okmánytárának betűrendű tárgymutatója. \(Pest, 1866.\) 120. old.](#)
 - Degu, villa Praep. Demesiens 1138. II. 97.
- [Ipolyi Arnold–Nagy Imre–Véghely Dezső: Hazai okmánytár. Codex diplomaticus patrius VII. \(Budapest, 1880.\) 28, 493. old.](#)
 - A pozsonyi káptalan előtt Karcasai Barnabás, Mortunus özvegyét és leányát Damasa nejét, hitbér és leány negyedi illetőségeikre nézve, kielégíti. 1243.
(...”Remig, Mortunus, Paul, Degu Basilleus filius Buzad, qui dicitur fuisse pristaldus et comes latus.”...)
 - Degu tn. 28.
- [Szentpétery Imre: Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke. Regesta regum stirpis Arpadianae critico diplomatica. I. kötet 3 füzet. \(Budapest, 1930.\) 532. old.](#)
 - Degu (de genere?) 1146.

Dégh

- [Nagy Imre–Deák Farkas–Nagy Gyula: Hazai oklevéltár 1234-1536. \(Budapest, 1879.\) 460. old.](#)
 - Dégh (Degh, Deegh. Degd), de - 296. 315. 316 317. 320. 358.

Deeg

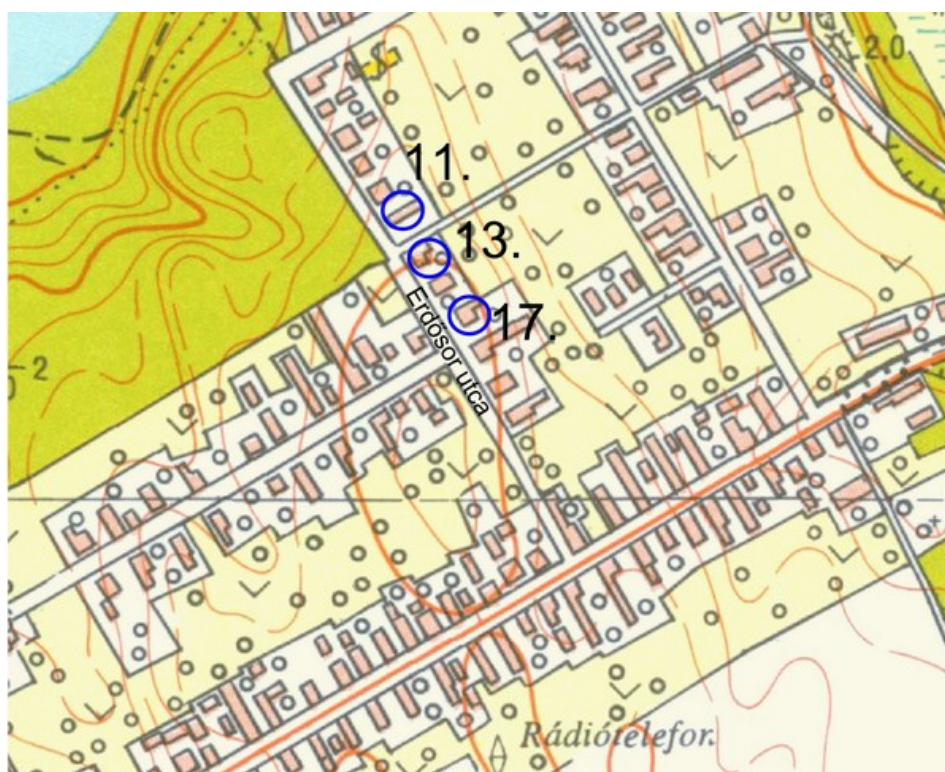
- [Fejér, Georgius: Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Tomi IV. Vol. 3. \(Budae, 1829.\) 277. old.](#)
 - „...videlicet Deeg...”
- [Fejér, Georgius: Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Tomi VIII. Vol. 2. \(Budae, 1832.\) 521. old.](#)
 - „...item cum possessione Deeg...”
- [Fejér, Georgius: Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Tomi X. Vol. 2. \(Budae, 1834.\) 521, 522. old.](#)
 - „...filius Iacobi de Deeg.”
 - „...enim petitionibus eiusdem Georgy de Deeg iustis et legitimis annuentes, tenorem...”

- [Czinár Mór: Index alphabeticus codicis diplomatici Hungariae per Georgium Fejér editi – Fejér György magyarországi okmánytárának betűrendű tárgymutatója. \(Pest, 1866.\) 119. old.](#)
 - Deeg, no. viri. 1265. IV, 3. 277. - (Jac. de). 1397. X, 2. 521.
- [Wenzel Gusztáv: Árpád-kori új okmánytár. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus. X. \(Pest, 1873.\) 224. old.](#)
 - „...vtilitatibus et terris Pauli et Deeg vocatis, in duas partes equales...”
- [Szentpétery Imre-Borsa Iván: Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke II. kötet 4. füzet 1290–1301 \(Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 13. Budapest, 1987\) 175. old.](#)
 - „...mellyel megparancsolta az egri káptalannak, hogy küldje ki megbízottját, akinek és Pál fia: Tamás comes királyi embernek jelenlétében Kozma fiai: Kozma és Pál osszák kétfelé Dobos nevű birtokukat a hozzá tartozó Pauli és Deeg nevű földekkel együtt, említi az egri káptalan 1296-i privilégiuma. (Wenzel X . 224.) ”
- [Blazovich László-Géczi Lajos: Anjou-kori Oklevéltár. VII. 1323. \(Budapest–Szeged, 1991.\) 79, 383. old](#)
 - „...Nygeed valamint a Temes megyei Deeg birtokokat.”
 - Deeg, birtok (Temes m)
- [Blazovich László: Anjou-kori Oklevéltár. VIII. 1324. \(Budapest–Szeged, 1993.\) 24. old.](#)
 - 1324, jan. 19. „...az ott lévő nemesi birtokrészeket, Deeg birtokot, Supuna birtokot a fehérvári egyház jogainak épségben hagyásával...”
- [Mályusz Elemér: Zsigmond-kori oklevéltár I. \(1387–1399\) \(Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 1. Budapest, 1951\) 270, 713. old.](#)
 - „A nyitrai káptalan előtt Deeg-i Oláh (dictus) Péter özvegye...”
 - „...fia Bertalan átadott neki a Deeg birtokból járó...”
 - Deeg h. 2467. - i Oláh cs. 2467.
- [Mályusz Elemér-Borsa Iván: Zsigmond-kori oklevéltár III. \(1411–1412\) \(Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 22. Budapest, 1993\) 402. old.](#)
 - „...Zs. Deeg-i Kilián fia...”
 - „...a nyitrai káptalan 1375. jún. 18-i iktató levelét, és azokat Deeg-i Sebestyén szolgálataiért minden pontjukban jóváhagyva, Borbála királyné hozzájárulásával a prelátusok és bárók tanácsából megerősíti.”

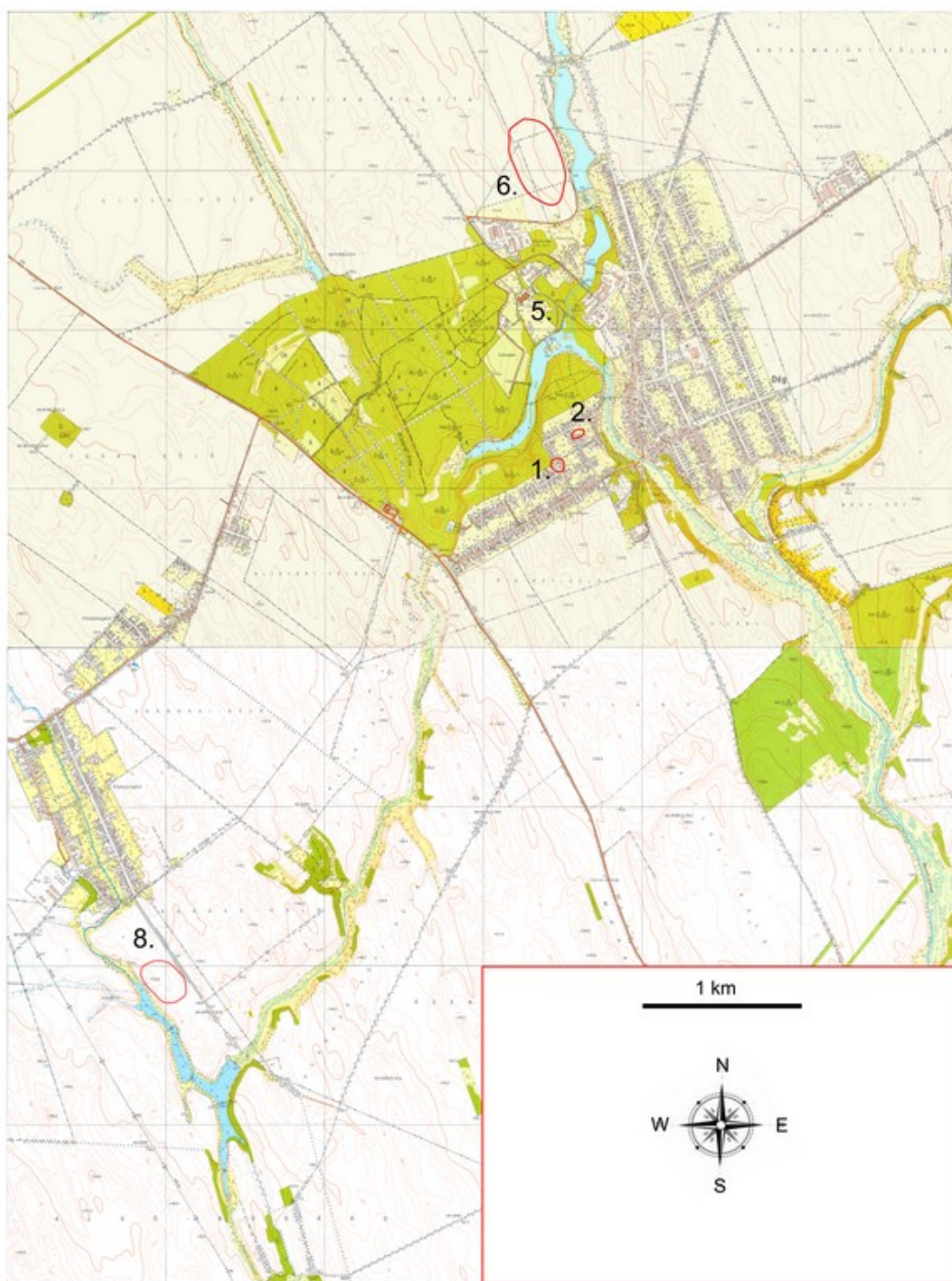
- [Mályusz Elemér-Borsa Iván: Zsigmond-kori oklevéltár VII. \(1419–20\) \(Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 37. Budapest, 2001\) 223, 232, 233. old.](#)
 - „...Imre Küküllő megyei birtokát...”
 - „...Deeg birtokot meghatárolták...”
 - „...super aciem bercz supra possessionem Deeg situm prope silvam, ubi in...”
 - „...repperissent, istas metas ipse Stephanus Deeg possessionibus et Bord sequestrari dixisset;...”
 - „...Lykashathar dictam invenissent, quam possessionibus Deeg et Bord predicta, necnon Babahalma...”
 - „...de Do[m]bo ad Deeg transit, saliendo ascendissent ad altius...”
 - „...invenissent, quam ipse Stephanus possessionibus Deeg et Dombo sequestrare retulisset, ubi...”
 - „...possessionis Dombo cum metis possessionis Deeg terminarentur; dehinc directe ad plagam...”
 - „...possessionibus sequestrarent, metam quoque possessionis Deeg rénovassent; abhinc semper ad eandem...”
 - „...Lykashathar dictam inter easdem possessiones Deeg et Ozd distinguenter invenissent,quam...”
 - „...és Imrét ellentmondás nélkül beiktatták Deeg/Deegh birtokába, mivel Benedek szabó...”
- [C. Tóth Norbert: Zsigmond-kori oklevéltár X. \(1423\) \(Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 43. Budapest, 2007\) 178. old.](#)
 - „...a finali domo Mychaelis dicti Deeg in uno ordine usque ad...”
- [Jakó Zsigmond: A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei, 1289–1556 I. kötet. 1289–1484 \(Budapest, 1990. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 17.\) 827. old.](#)
 - „...hozzá tartozó birtokrészekkel, valamint a Deeg-i határon a halastó fölött...”
 - „...Kerew vocate in territorio possessionis Deeg nuncupate supra piscinam a parte...”
- [Jakó Zsigmond: A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei II. kötet. 1485–1556 \(Budapest, 1990. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 17.\) 91, 92, 128. old.](#)
 - Radnolth, Deeg, Bord (Kykellev vm)
 - ...”Bogath-i/Bogathy László (e) Deeg-en (Kykellev vm) három pusztá jobbágytelkét,...”
- [Barabás Samu: Székely oklevéltár 1219-1776. \(Budapest, 1934.\) 33, 396. old.](#)

- „...de, Sile vei Stephanus de Deeg, aut Michael de Bord aliis...”
- [Mihályi János: Máramarosi diplomák a XIV. és XV. századból. \(Máramaros-Sziget, 1900.\)](#) 115, 116. old.
 - „...filius Iacobi de Deeg...”
 - „...Georgy de Deeg iustis et legitimis annuentes...”
- [Ortvay Tivadar-Pesty Frigyes: Oklevelek Temes vármegye és Temesvár város történetéhez. I. 1183–1430. \(Pozsony, 1896. Temes vármegye és Temesvár város története. 4.\)](#) 621. old.
 - „...et sic cum prefata possessione Deeg finiissent. Item cum possessione Kaka...”
- [Kumorovitz L. Bernát: Budapest Történetének Okleveles Emlékei Harmadik Kötet \(1382 - 1439\)\(Budapest, 1987\)](#) 112. old.
 - „Simighiensi existentem et Deeg appellatam.”
- [A Pécz nemzetség Apponyi ágának az Apponyi grófok családi levéltárában őrizett oklevelei. I. 1241–1526. \(Budapest, 1906.\)](#) 234. old.
 - „...de eadem, sin Marthal de Deeg,...”
- [Géresi Kálmán: A nagy-károlyi gróf Károlyi-család oklevéltára I. \(Budapest, 1882.\)](#) 181, 182, 322. old.
 - „...possessione Dobus vocata et sessionibus Deeg Pauli Teresteluk et Varus-Dobz...”
 - „...habebatur quod mete possessionum Dobus Deeg Akai et Tehne vocatarum prout...”
 - „...separarent eisdem quatuor possessionibus Dobus Deeg Akai et Tehne ac terre...”
- [Tringli István: A Perényi család levéltára 1222–1526 \(Budapest, 2008. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 44.\)](#) 48. old.
 - „...fia: Mihály Szatmár megyei Dubus, Deeg, Akai és Tehnye nevű birtokainak,...”
 - „...separant eisdem quatuor possessionibus Dubus, Deeg, Akai et Tehnye ac terre...”

Képmelléletek

2. kép: Erdősor utca

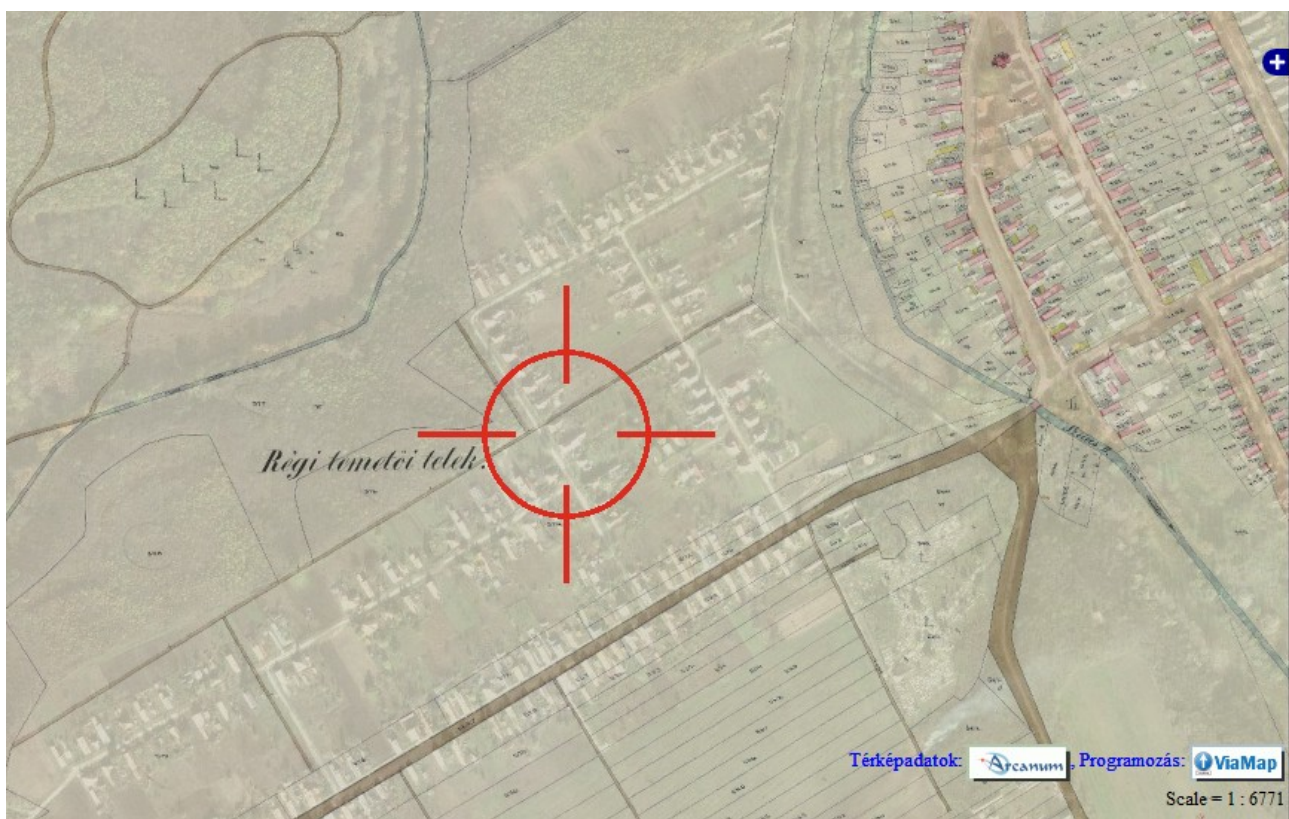
3. kép: Lelőhelyek Dégen és környékén, az 1. táblázat alapján

4. kép: A 2011. évi feltárás nyomvonala

5. kép: II. katonai felmérés Dég területéről, rajta a 2011. évi ásatás nyomvonalával

6. kép: Dég Veszprém megye 1856-os kataszteri ábrázolásán, alatta Google-térkép jelölve az Erdősor utcával.

— 2011. évi feltárás nyomvonala

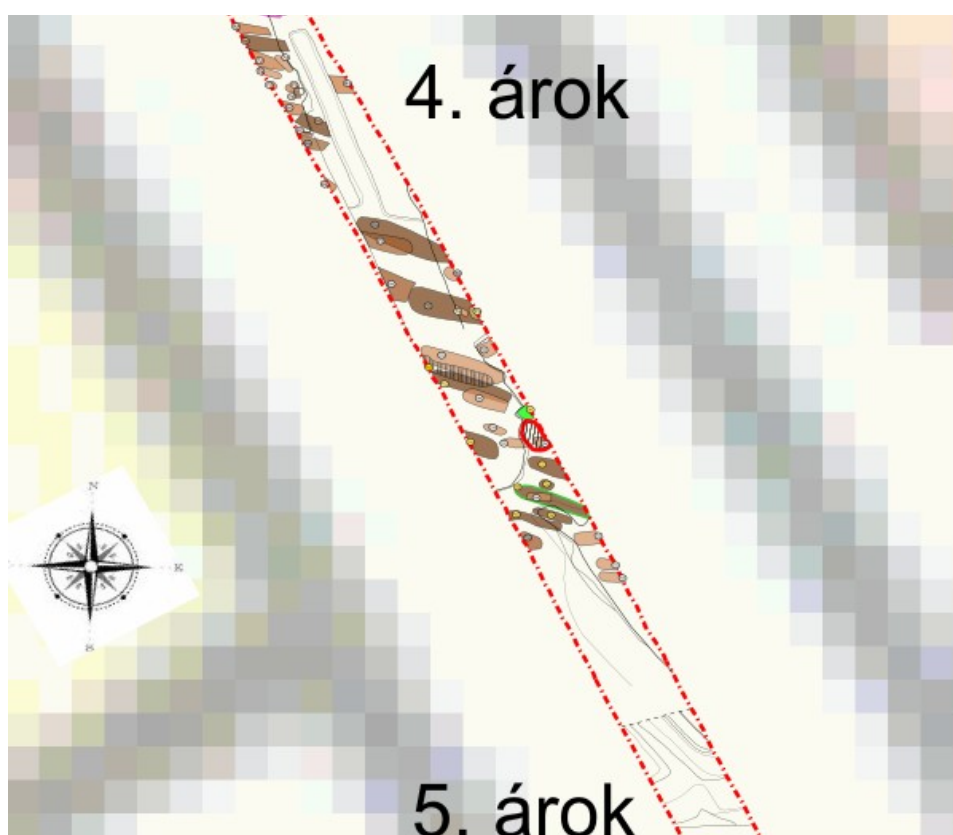
■ Erdősor utca 13.

7. kép: 1. katonai felmérés Dég 18. századi állapotáról

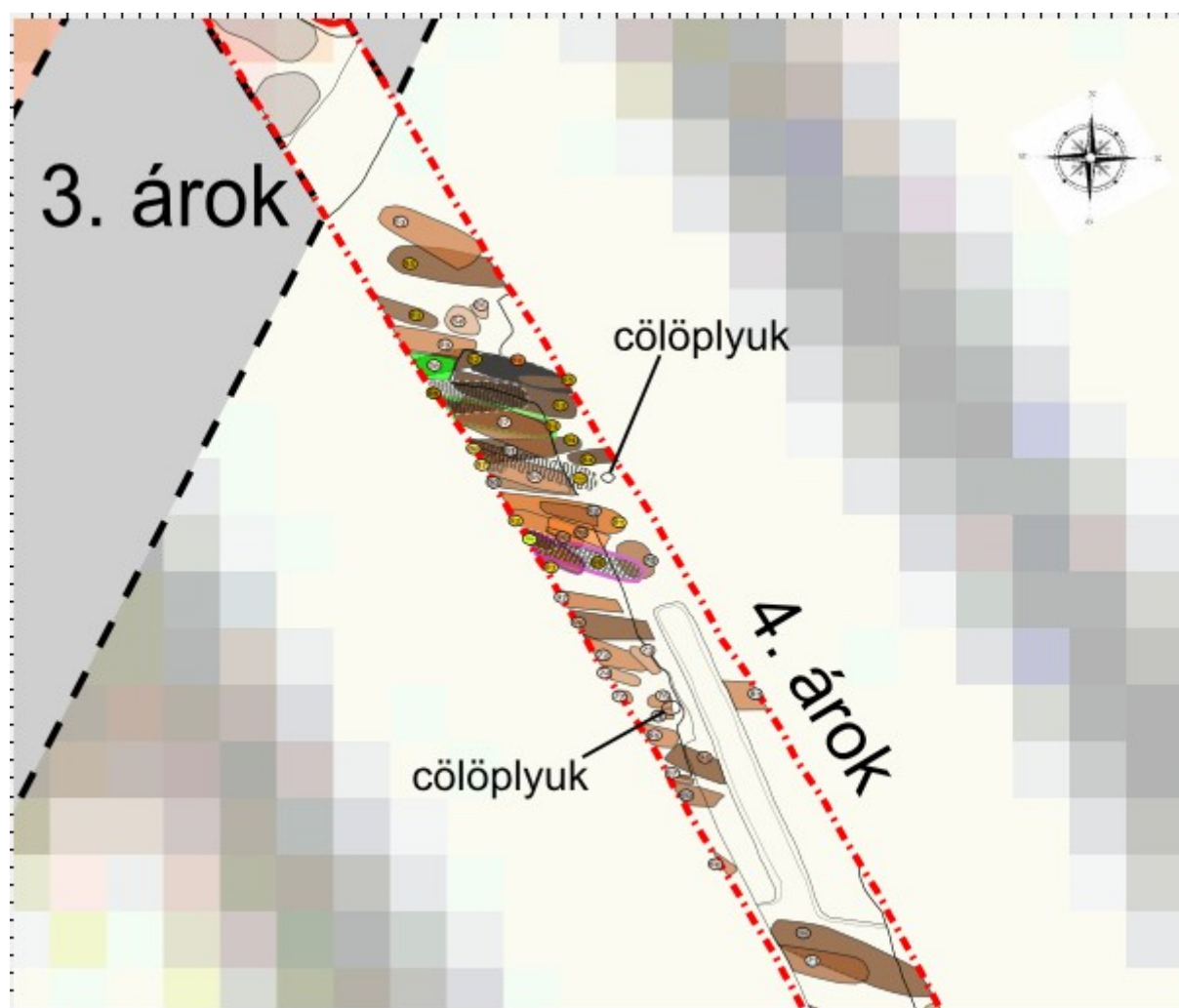

8. kép: Az Erdősor u. és a 146. hrsz. nyomvonala

A zöld színű sírok sima vagy S-végű karikát, a zöld szélűek pénzt tartalmaznak, a lilák és lila szélűek fluorit gyöngyöket. A szürke sírok csontkupacokat jelölnek.

9. kép: 4. és 5. árok

10. kép: A 4. árok és cölöplyukak

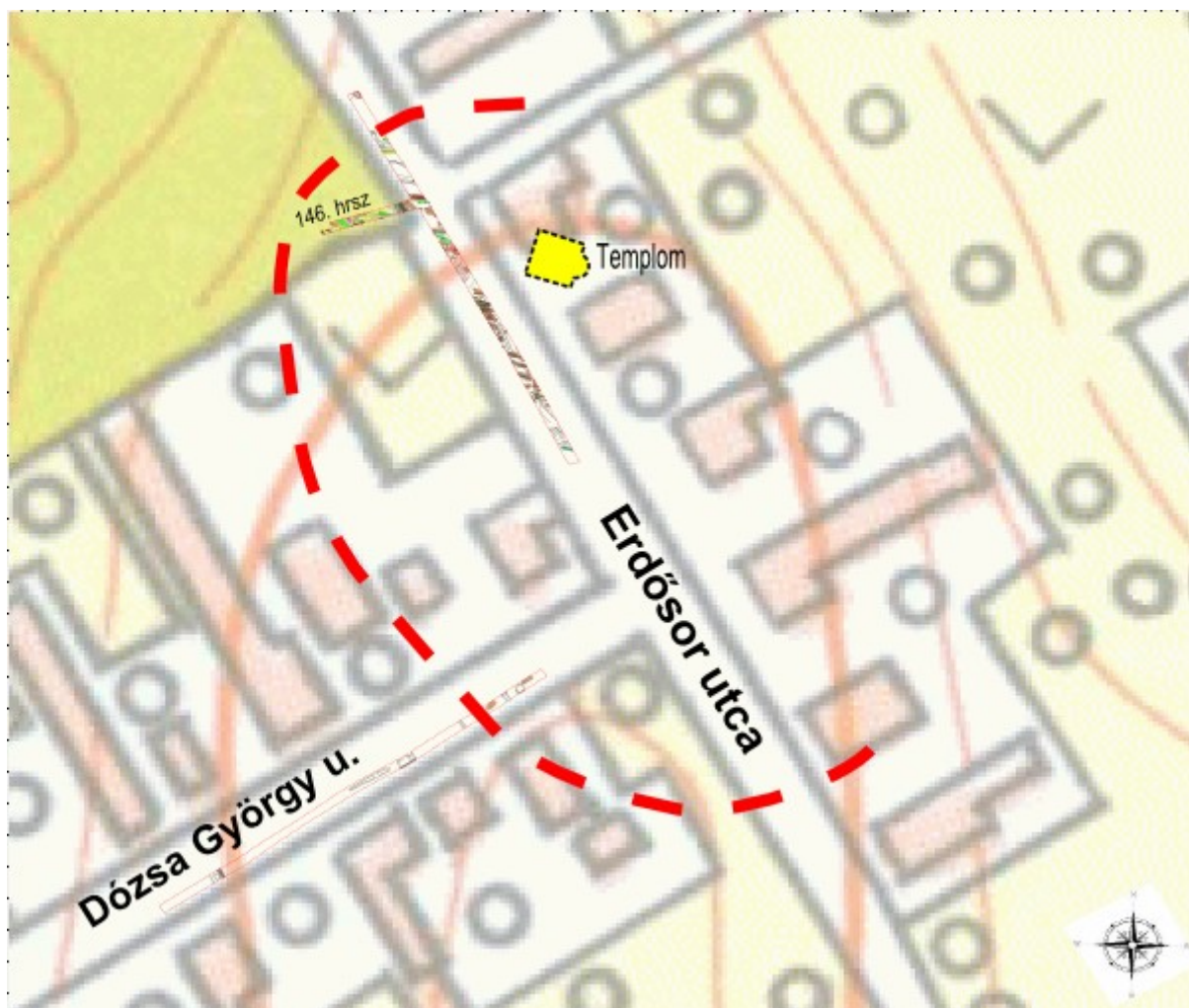
12. Kép: A 4. árok által metszett sírok (fent) és a cölöplyukak (lent)

13. Kép: 89. sír

14. Kép: Koporsómaradványok a markoló által kisedet szelvényben

15. Kép: a temető kiterjedése

17. Kép: A temető néhány S-végű karikája

18. Kép: A temető néhány fluorit- és üveggyöngye

20. Kép: A 7. sír fóliás gyöngyei

21. Kép: A 22. (balra) és a 99. (jobbra) sírból előkerült gyűrűk

22. Kép: A 18. sírból előkerült I. László pénze